STRATEJİ

KAYIP SAVAŞ SANATI

SUN BIN

İLK KEZ TÜRKÇEDE

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ
2.BASIM

KIRMIZIKEDİ

KAYIP SAVAŞ SANATI

Sun Bin

Kırmızı Kedi Yayınevi: 6
Strateji Kitapları: 1

Kayıp Savaş Sanatı

Sun Bin

Çeviren: Haluk Hepkon

© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2008
Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Kırmızı Kedi Yayınevi'ne aittir.

Kapak: Yüksel Doğru
Sayfa: Cüneyt Ç.
Düzelti: Fatih Bayram, Tolga Erdem

Baskı: Melisa Matbaacılık 0212 6749723

İkinci Basım: Ekim, 2009
ISBN: 978-9944-756-06-8

Kırmızı Kedi Yayınevi
www.kirmizikedikitap.com
kirmizikedi@kirmizikedikitap.com
Ömer Avni M. Emektar S. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

KAYIP SAVAŞ SANATI

Sun Bin

Almancadan çeviren:

Haluk Hepkon

KIRMIZIKEDI

KAYIP SAVAŞ SANATI

Sun Bin

Sunuş

Sun Bin ismi yaklaşık bin yıl boyunca bir efsane olarak kabul edilmiştir. Hakkında bilinenler çeşitli söylentilerden ibarettir. "Savaşan Devletler" Dönemi'nin (M.Ö. 475-221) ortalarında yaşayan ünlü bir askeri stratejist olduğu ve Savaş Sanatı isminde olağanüstü bir kitap yazdığı bilinmektedir. Nitekim farklı tarihi belgelerde de bundan bahsedilir. Ancak bin yıldan fazla bir süre önce yazdığı kitabın kaybolması hem Çin'de, hem de diğer ülkelerde büyük tartışmalara neden olmuştu. Kimileri Sun Bin'in hiç yaşamadığını ve böyle bir eser kaleme almadığını iddia ederken, kimileri de Sun Tzu ile Sun Bin'in aynı kişi olduğunu öne sürmüştü.

Bütün bu tartışmalar 1972 yılının Nisan ayında son buldu. Bu tarihte Shandong bölgesindeki Yingue Dağı'nda bulunan Batı Han Hanedanlığı'na ait mezarlarda çeşitli bambu tabletler keşfedildi. Yapılan incelemeler sonucunda tabletlerin arasında Sun Bin'in *Savaş Sanatı*'nın da bulunduğu ortaya çıktı. Böylece, Sun Bin'in gerçekten yaşadığı ve kendisinden sonraki nesiller için bir kitap kaleme aldığı kanıtlandı. Bin yıllık bilmece çözülmüş, bir efsane yeniden ortaya çıkmış oldu.

Uzmanlar, Sun Bin'in Sun Tzu'nun soyundan geldiğini ifade etmektedir. Sun Bin'in adı, trajik yaşam öyküsünden izler taşımaktadır. Çin dilinde "Bin" sesini karşılayan karakter hem diz kapağı, hem de diz kapağının kopartılması anlamına gelmektedir. Sun Bin, bugünkü Shandong eyaletinin ku-

zeydoğusundaki Yanggu bölgesiyle yine aynı eyaletin batısındaki Juancheng bölgesi arasında bir yerde dünyaya gelmişti. Gençliğinde, ileride Wei Krallığı ordusunun başına geçecek olan Pang Juan ile birlikte savaş sanatını ve strateji bilimini öğrendi. Pang Juan, söz konusu makama geldikten hemen sonra strateji alanında kendisinden daha üstün olduğunu bildiği için çok kıskandığı Sun Bin'i gizlice kaçırttı. Sun Bin,Wei Krallığı'nda tutsak edildi ve diz kapakları parçalandı. Pang Juan, Sun Bin'i sakat bırakarak bir daha insan içine çıkamayacak ve askeri alanda sorumluluk alamayacak bir duruma getirmek istemişti.

Ama Sun Bin'in kaderi Pang Juan'ın umduğundan çok daha farklı bir doğrultuda gelişti. Aradan bir süre geçtikten sonra Wei Krallığı'na gelen Qi Krallığı'nın elçisiyle tanıştı. Sun Bin'in yeteneklerinin farkına varan elçi, onun Qi Krallığı'na kaçmasını sağladı. Bu krallığın komutanı olan Tian Ji, Sun Bin'i büyük bir hoşgörüyle karşıladı; böylelikle ikisi arasında büyük bir dostluğun temelleri atıldı.

Tian Ji'nin en büyük hobisi atlarını kralın ve ülkenin diğer ileri gelenlerinin atlarıyla yarıştırmaktı. Sun Bin, Tian Ji'ye yardım ederek ona karşı duyduğu minneti ifade edebilmek için, büyük para ödüllerinin verildiği bu yarışları yerinde inceledi. Tian Ji'nin ve kralın atları, en iyiler, iyiler ve kötüler olmak üzere üç ayrı kategoride yarışıyorlardı ve bu kategorilerdeki atlar esas olarak birbirlerine denk güçteydi. Sun Bin, bu inceleme sırasında herkesin gördüğü, ama hiç kimsenin fark edemediği bir şeyi keşfetti ve bu keşfinin üzerine inşa ettiği bir stratejiyle nasıl bir dehaya sahip olduğunu gösterdi. Sun Bin, Tian Ji'ye yarışlarda, bahislere büyük miktarda para yatırmasını söyledi. Sun Bin'e çok güvenen Tian

Ji de söyleneni yerine getirdi. Sun Bin, Tian Ji'den kötü atını Qi Kralının en iyi atıyla, en iyi atını Qi Kralının iyi atıyla ve iyi atını Qi Kralı'nın kötü atıyla yarışa sokmasını istemişti. Böylelikle hem Tian Ji yarışmaları ikiye bir kazanmış, hem de Sun Bin'in stratejik derinliği Qi Kralı'nın ilgisini çekmiş oldu. Nitekim kısa bir süre sonra Sun Bin'e Qi Krallığı'nın askeri danışmanlığı görevi verilecekti.

Sun Bin'in stratejik dehası, daha sonraWei Krallığı'nın Zhao Krallığı'na saldırması esnasında da kendisini gösterdi. Saldırıya uğrayan Zhao Krallığı, Qi Krallığı'ndan yardımtalep etmiş, Qi kralı da bu sefer için Sun Bin'in komutan olmasını istemişti. Ama Sun Bin, işkence görmüş bir sakatın komutan olmasının uygun olmadığını söyleyerek, bu teklifi kibarca reddetti. Bunun üzerine Tian Ji'nin general olmasına karar verildi, ama Sun Bin de askılarla taşınan bir arabayla sefere katılarak planlama işini üstlendi. Tian Ji, birlikleriyle Zhao'ya doğru yürüyüşe geçmeyi düşünüyordu. Sun Bin ise bu fikre, "Karmaşık bir yumağı çözmek isteyen, ipleri düşüncesizce çekiştirmemeli" diyerek karşı çıktı. Bir çatışmayı yatıştırmak isteyen kişi, ona bulaşmamalıydı. Bunun yerine rakibin gücünden kaçınmalı, onun zayıf yerlerini tespit etmeli ve rakibin kurtarmak zorunda olduğu yerlere saldırmalıydı. Yani doluluktan sakınılıp boşluğa vurulacak; böylelikle düşman, hareket tarzını değiştirmek zorunda kalacaktı. Bu yöntemle, kuşatılmış yerlerin özgürlüklerini kazanmaları sağlanabilirdi. Wei Krallığı, Zhao Krallığı'na saldırıyordu. Bunun anlamı en seçme birliklerinin saldırı bölgesinde, yani Wei Krallığı'nın dışında olduğu gerçeğiydi. Wei Krallığı'nda kalanlar sadece yaşlılar ve eğitimsiz gençlerdi. Zhao'daki seçkin birliklerle savaşmaktansa, Wei Krallığı'nın yakınlarındaki

stratejik bir kent olan Daliang'a saldırmak çok daha akıllıcaydı. Bu saldırıyı duyan Wei birlikleri, geride kalan ailelerini ve mallarını düşündükleri için hemen geri dönmek isteyecekler ve giriştikleri harekâta son vereceklerdi.

Tian Ji, Sun Bin'in öğütlerine uygun davrandı. Gerçekten de saldırıyı duyan Wei birlikleri büyük bir aceleyle geri çekildiler ve Qi orduları tarafından Guiling'de (bugünkü Shandong eyaletinin Changyuan bölgesinin batısı) büyük bir hezimete uğratıldılar. Bu durum Çin kültüründe ve strateji dünyasında öylesine derin izler bıraktı ki, "Zhao'yu kurtarmak için Wei'i kuşatmak" binlerce yıldır neredeyse herkesin bildiği bir deyim haline geldi. Çin Devrimi'nin önderi Mao Zedung bile Japon işgaline karşı gerilla savaşının stratejilerini incelerken, Sun Bin'in bu ünlü stratejisine gönderme yaptı.

Sun Bin'in can düşmanı Pang Juan ile karşılaşmasıysa, M.Ö. 340 yılında Wei ve Zhao Krallıklarının birleşerek Han Krallığı'na saldırmaları esnasında gerçekleşti. Han Krallığı, Qi Krallığı'ndan yardım istemişti. Qi Krallığı, Tian Ji'nin komutan ve Sun Bin'in askeri danışman olduğu bir kadroyla Han Krallığı'na yardım etmeye hazırlanırken, Wei Krallığı ise Pang Juan'ın general olduğu yüz bin kişilik ordusuyla Qi ordusunu yenmek için harekete geçti. Sun Bin, Wei ordusunun güçlü olmasından dolayı, doğrudan savaştan kaçındı; Wei ordusundan korkuyormuş numarası yaparak kaçmayı tercih etti. Wei askerlerine komutanlık yapan Pang Juan, Qi askerlerinin geçtikleri yerlere birçok yemek pişirme malzemesi bıraktıklarını görünce, Qi ordusunda büyük can kaybının olduğunu zannetti ve piyadeleri bırakarak sefere yalnızca süvarilerle devam etmeye başladı. Qi askerleri, Shandong eyaletindeki Yan kentinin yakınındaki Malingdao bölgesinde sak-

lanarak Wei askerlerini bekliyorlardı. Uzun yolculuk yapan ve son derece yorgun olan Wei askerleri Malingdao bölgesine girince, Qi askerlerinin oklu saldırısına uğradılar. Wei ordusu büyük bir hezimete uğradı ve bu büyük yenilgiyi hazmedemeyen Pang Juan intihar etti.

Sun Bin'in *Savaş Sanatı*'ndaki stratejik bakış açısı, hem akrabası, hem de kültürel açıdan selefi olan Sun Tzu'nun *Savaş Sanatı*'ndakinden önemli farklılıklar göstermektedir. Örneğin Sun Tzu bir kente saldırmanın ve kuşatma savaşına girişmenin en son çare olması gerektiğini söylerken, Sun Bin'in eserinde kuşatma altındaki bir şehre saldırmak için birçok strateji önerilmektedir. Bu durum, her ne kadar iki stratejist de "Savaşan Devletler" Dönemi'nde yaşadılarsa da, Sun Bin'in zamanında şehir kuşatma stratejisinin öneminin değiştiğini göstermektedir.

Sun Bin'in *Savaş Sanatı*'nı analiz eden bilim insanları, eserin ya teknik olarak bitirilmemiş, ya da bitirilme aşamasında olduğu söylemektedir. Nitekim söz konusu bitirilmemişlik, metni okurken hemen fark edilmektedir. Ama bu duruma rağmen Sun Bin'in kitabı kadim Çin askeri felsefesinin başlıca metinlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Sun Bin, devraldığı strateji ve savaş sanatımirasını daha da geliştirmiştir. Belki de bu yüzden Sun Bin'i okumadan Sun Tzu'yu incelemenin bir eksiklik olduğuna inanılmaktadır. Söz konusu eksikliği gidermek için strateji alanındaki bu kadim Doğu klasiğini Türkiyeli okurların dikkatine ilk kez sunuyoruz.

Haluk Hepkon

Birinci Bölüm

Pang Juan'ın esir alınması

Bir günWei Kralı Hui, Zhao Krallığı'nın başkenti Handan'ı ele geçirmeye karar verdi. Bunun için generali Pang Juan'ı 80 bin kişilik bir orduyla Chaqiu'yi ele geçirmeye gönderdi. Qi Kralı Wei bu haberi alır almaz, General Tian Ji'nin komutasındaki 80 bin kişilik ordusunu sınır bölgesine göndermeye karar verdi. Pang Juan, Wey Krallığı'na saldırdı. Tian Ji, Sun Bin'e Wey Krallığı'nı savunmanın gerekli olup olmadığını sordu. Sun Bin, Wey'i savunmanın askeri emirlere karşı gelmek anlamına geldiğini söyledi. Bunun üzerine Tian Ji, Wey'i kurtaramazsa ne yapması gerektiğini sordu.

Sun Bin, bunun üzerine "Lütfen birliklerinizi güneye gönderin ve Pingling'e saldırın" dedi. "Gerçi Pingling şehri küçüktür, ama havalisi oldukça büyüktür, nüfusu çoktur ve güçlü bir ordusu vardır. Askeri açıdan önemli bir bölgedir ve fethedilmesi zordur. Düşmanı yanıltarak şaşırtmayı amaçlıyorum. Ordularımız Pingling'e saldırırsa, güneyimizde Song Krallığı ve kuzeyimizde Wey Krallığı olacaktır. Bunların arasındaysa Shiqui bulunuyor. Böylelikle ordumuz için gerekli hububatın nakledildiği yol kesilmiş olacaktır. Bu da düşmanda, bizim savaş sanatını bilmediğimiz gibi yanlış bir kanı uyandıracaktır."

Bunun üzerine Qi ordusu yola çıkarak Pingling'e doğru yürüyüşe geçti. Pingling'e yaklaştıklarında Tian Ji, Sun Bin'e "Savaşı nasıl yönetmeliyim?" diye sordu. Sun Bin ise ona "Bizim büyük şehirlerimizdeki kıdemli görevlilerden hangileri savaş yönetiminden hiç anlamaz?" diye sordu. Tian Ji "Qic-

heng ve Gaotang" diye yanıtladı. Sun Bin "O halde lütfen Qicheng ve Gaotang'ı Pingling'e saldırmak için gönderin" dedi. "Heng ve Juan şehirleri bütün yönlerden ulaşılabilir durumda. Orada Wei Generali Zuantu büyük birlikler konuşlandırdı ve savunma önlemleri aldı. Gerideki birliklerimizin savaş yeteneği yüksek ve asıl savaş birliklerimiz savaşa konsantre olmuş durumda. Zuantu, iki görevlimizin ricat yolunu kestiğinde, büyük bir ihtimalle yok edileceklerdir."

Bunun üzerine Qicheng ve Gaotang önderliğinde iki birlik Pingling'e saldırdı. Wei generalleri Jiadie ve Zuantu, her iki Qi birliğine karşı bir kıskaç harekâtı başlatarak onları büyük bir hezimete uğrattılar. Tian Ji, Sun Bin'e "Ordumuzun Pingling'e saldırısı başarısız oldu ve Qicheng ve Gaotang'ın birlikleri yenildiler. Savaşmaya nasıl devam edeceğiz?" diye sordu. Sun Bin "Savaş arabalarınızı acele olarak batıya, Wei Krallığı'nın başkenti Daliang çevresine yollayınız. Böylece Pang Juan öfkelenecektir. Askerleri küfretmeleri için kışkırtın, böylece düşman ordumuzun güçsüz olduğunu düşünecektir." Tian Ji, Sun Bin'in öğütlerine uydu. Beklendiği gibi Pang Juan erzak ve cephane tedarik eden kuvvetleri geride bırakarak, gece gündüz yol alıp Daliang'a geri döndü. Sun Bin Guiling'de Wei Ordusu'na saldırdı ve Pang Juan'ı esir aldı.

Kral Wei'in huzurunda

Sun Bin, Qi Kralı Wei'in huzuruna kabul edildi. Sun Bin, krala "Savaş değişken olmayan bir duruma yaslanamaz" dedi. "Bu gerçeği bize yüce kralımız öğretti. Savaşta zafer kazanıldığında, tehlikede olan devlet elde edilir ve yıkılmaya yüz tutmuş soyağacı devam ettirilir. Yenilgiye uğranıldığındaysa topraklar parçalanır ve devlet tehlikeye düşer. Bu yüzden savaş sanatı itinalı bir biçimde öğrenilmelidir. İçi savaşma şehvetiyle dolu olanlar devleti mahveder. Zafere susayanlar, büyük utançların ve kepazeliklerin yaşanmasına neden olurlar. Savaş istenmez, zafer arzulanmaz. Harekete geçmek için ilk adım, zafer için gerekli koşullar var olduğunda atılmalıdır. Küçük bir şehir, yeterli stoku varsa kendisini kolayca savunabilir. Sayıca az bir ordu, haklı olduğunu bilirse, büyük bir savaş gücüne sahip olabilir. Yeterli stoku olmayan bir şehir sàvunmaya geçtiğinde ve haklılığı olmayan bir ordu savaşa girdiğinde, yeryüzündeki hiç kimse şehrin savunmasını sağlamlaştırmayı ya da ordunun gücünü artırmayı beceremez.

Tangyao'nun yönetimde olduğu dönemde, kraliyet fermanlarını hiçbir şekilde dikkate almayan ve verilen emirleri dinlemeyen yedi kabile vardı. Bu kabilelerin ikisi doğuda ve dördü ise ülkenin orta kısmında yaşarlardı. Tangyao, deniz kıyısındaki uzak ülkelere bir cezalandırma seferi düzenledi. Böylelikle kuzeyde yaşayanları da rahatsız edici saldırılara karşı korumuş olacaktı. Hemen Gonggong'a bir cezalandırma harekâtına girişti. Bu yöntemle savaşı ortadan kal-

dıracak ve orduya ihtiyaç duyulmasına engel olacaktı. Birkaç yıl sonra ülkeyi yönetmek için artık çok yaşlıydı. Bu yüzden iktidarı Yushun'a devretti. Yushun, Guandou'ya saldırdı ve onu Chongshan'a sürdü. Sonra Gun'a saldırdı ve onu Yushan'a sürdü. Yuhsun daha sonra da Sanmiao'ya saldırdı ve onu da Sanwei'e sürdü. Akabinde orta Çin'deHushi'yi imha etti. Sanmiao'daki bazı kabileler güçlendiler. Bir süre sonra Yushun da devleti yönetemeyecek kadar yaşlandı. O da iktidarını Xiayu'ya devretti. Xiayu, Mengmen'den Xiaxu'ya kadar bir kanal kazdırdı. Bu sırada birçok orman kesildi ve sayısız ağaçla yeşil alan yakıldı. Xiayu, batıya doğru yöneldi ve Sanmiao'yu yok etti...

Görüldüğü gibi miskince oturarak zafer kazanmak mümkün değildir. Eğer düşman yenilmişse ve ülke hem güçlü hem de sağlamsa, bütün dünyayı boyunduruk altına almak mümkündür. Geçmişte Shennong Busui'ye karşı savaşa girmişti. Sarı İmparator Chiyou'yu Zhuolu'da yendi. Tangyao, Gonggong'a karşı bir cezalandırma seferine girişti; Yuhsun ise, Jueguan'a karşı intikam harekâtı başlattı. Shantang, Xiajie'yi sürdü; Zhou Kralı Wu da, Yin Kralı Zhou'yu askeri bir harekâtla cezalandırdı; Shangyan isyan etti ve Zhougong isyanı bastırmak için birliklerini oraya yolladı. Beş imparatorun erdemi, üç kralın yeteneği ve Zhougong'un aklı karşısında yenik düşenlerin, 'Savaşı; insanlığı ve adaleti yayarak, müzik, ayin ve törenlerin yardımıyla yasaklayacağım' dedikleri söylenir. Yaoshun da bu yöntemi denemek istemişti, ama başaramamıştı. Bu yüzden savaş, ancak savaşla engellenebilir."

Kral Wei'in soruları

Qi Kralı Wei, Sun Bin'e birliklerin nasıl kullanılması gerektiğini sordu: "İki ordu eşit güçte. İki ordunun subay ve askerleri karşı karşıya gelmiş ve pozisyonlar alınmış durumda. Ama ikisi de ilk saldıran olmak istemiyor. Bu durumda ne yapmak gerekir?" Sun Bin yanıtladı: "Deneme amacıyla hafif donanımlı birliklerle pozisyon almış düşmana saldırı düzenlenmelidir. Bu birlik cesur olmasına rağmen düşük rütbeli birisi tarafından yönetilmelidir. Söz konusu birlik yenilmek zorundadır; yenmesine izin verilmemelidir. Daha sonra küçük bir birlikle, düşmana yanlardan saldırmak gerekir. Anlamlı bir zafer kazanmanın yöntemi budur."

Kral Wei, "Savaş idaresinde sayıca az ve çok orduların konuşlanmasıyla ilgili bir yasa var mıdır?" diye sordu. Sun Bin "Evet" diye cevap verdi. Kral Wei, "Eğer ordumuz, düşman ordusundan hem güç hem de sayı olarak daha üstünse, ona nasıl komuta etmeliyiz?" diye sordu. Sun Bin, kralın önünde saygıyla eğilerek şöyle dedi: "Bu, anlama yeteneği olan bir hükümdarın sorusudur. Ordu güçlü ve sayıca fazla. Buna rağmen komuta etme yöntemini soruyorsunuz. Devletin güvenliğini korumanın yolu budur. Bu durumda orduya komuta etme yöntemine *Zanshi* denir. Bunun anlamı, ordumuzun oluşumunu karmakarışık bir hale getirerek düşmanın isteklerini kolaylaştırmaktır. Böylelikle düşman mutlaka savaş alanında hareketlenecektir."

Kral Wei, "Eğer düşman ordusu hem sayıca hem de kuvvetçe bizim ordumuzdan üstünse, nasıl komuta etmeliyiz?"

diye sordu. Sun Bin şöyle yanıt verdi: "Bu durumda komuta etme yönetiminin adı *Rangwei*'dir. Bunun anlamı, her an geri çekilebilmek için asıl savaş gücümüzün artçı kısmını iyi gizlemektir. Bu zor durumu aşabilmek için, uzun silahlar ön saflara, kısa silahlar arka saflara geçirilmeli ve arbalet oklarından koruyan kalkanlardan bir miktarı hareket edecek şekilde yerleştirilmelidir. İhtiyatsız davranmamalı ve düşmanın asıl savaş gücü ortaya çıkana dek beklenmelidir."

Kral Wei, "Eğer hem bizim, hem de düşmanın ordusu aynı anda ileriye doğru harekete geçip karşı karşıya gelirlerse, üstelik düşman birliklerinin gücü bilinmiyorsa, orduya nasıl kumanda edilmeli?" diye sordu. Sun Bin şöyle yanıt verdi: "Bu yöntemin adı *Xiancheng*'dir. Eğer düşman alışılagelmiş yöntemlerle savaşıyorsa, normal olarak üç çatışma pozisyonundan biri alınır. Eğer mümkünse durulur ve durum müsait olduğunda ilerlenir."

Kral Wei, "Hiç çıkış yolu kalmamış bir düşmana saldırıldığında nasıl savaşılmalıdır?" diye sordu. Sun Bin, "Düşmanın, hâlâ bir çıkış yolu olduğuna ve beklemesi gerektiğine inanması sağlanmalıdır" diye yanıt verdi.

Kral Wei, "Bir ordu, kendisi kadar güçlü bir düşmana saldırdığında nasıl savaşmalıdır?" diye sordu. Sun Bin şöyle yanıt verdi: "Bizim ordumuz düşmanı şaşırtmalı ve kendisi yoğun bir biçimde saldırırken düşman birliklerinin dağılmasını sağlamalıdır. Bunu yaparken amacını düşmanın anlamasına izin vermemelidir. Eğer düşman, birliklerini bölmüyorsa, ordumuz olduğu yerde durmalıdır ve düşmanın durumunu anlamadan bir saldırıya girişmemelidir."

Kral Wei, "Bizden on kat daha güçlü bir düşmanla sava-

şırken kullanabileceğimiz bir yöntem var mı?" diye sordu. Sun Bin, "Evet" diye cevap verdi. "Bu yöntem, düşmanı gafil avlayarak saldırmaktır."

Kral Wei, "Engebesiz bir alanda, düzgün sıralar halinde dizilmiş birliklerin yenilme nedeni nedir?" diye sordu. Sun Bin, "Böyle bir yenilginin nedeni düşmanın saflarını yaracak öncü müfrezelerin yokluğudur" diye cevap verdi.

Kral Wei, "Askerleri emirlere kesin olarak itaat eder bir hale getirmenin yolu nedir?" diye sordu. Sun Bin, "Sözlerimizi ne olursa olsun yerine getirerek" diye yanıt verdi. Bunun üzerine Kral Wei memnuniyetle "Çok güzel" dedi. "Bahsettiklerin, askeri birliklerin istihdamı için gerçekten fevkalâde yöntemler" dedi.

Tian Ji, Sun Bin'e sordu: "Ordunun operasyon yeteneğini ne engeller? Düşmanı zor duruma ne düşürür? Bir kalenin zapt edilememesinin nedeni ne olabilir? Uygun fırsatlara sahip olmamanın nedeni nedir? Arazi koşullarından faydalanmamamızın sebebi ne olabilir? İnsanların kalplerini nasıl kazanabiliriz? Bu altı soruya açıklık getirecek bir yasa mevcut mudur?" Sun Bin şöyle yanıt verdi: "Evet, var. Ordunun operasyon yeteneğini engelleyen şey, uygun olmayan arazidir. Düşmanı zor duruma düşüren dar geçitler ve doğal engellerdir. Bu yüzden 'Üç li'lik mesafede bataklık varsa, ordu harekât sırasında büyük bir sorunla karşılacak demektir' denir. Eğer ordu bir bataklıktan ya da nehirden geçmek istiyorsa, ağır olan donanımını geride bırakmak zorundadır. Bu yüzden uygun olmayan arazi, ordunun harekâtını engeller ve tehlikeli dar geçitler ile doğal engeller düşmanı zor duruma so-

kar, derler. Kalelerin zapt edilememesi ise, kalenin ok ve taş atışlarına karşı korunaklarla donatılmasına bağlanır."

Tian Ji, "Buna karşı ne yapmak gerekir?" diye sordu. Sun Bin şöyle dedi: "Birlikler mevzilerinde direnirken ve düşmanı beklerken, davulları çalarak saldırı emri vermek gerekir. Aynı anda değişik yöntemlerle düşman üzerimize çekilmeli ve harekete geçirilmelidir."

Tian Ji, "Savaş düzenine geçildiğinde, askerlerin emirlere itaatini nasıl sağlanabilir?" diye sordu. Sun Bin "Askeri disiplin sağlamlaştırılırken askerlere vaat edilen ödüllerin üstünlükleri gösterilmeli" dedi.

Tian Ji, "Birliklerin istihdamı için en önemli şey, adil olan ödül ve cezalar mıdır?" diye sordu. Sun Bin, "Hayır" diye yanıtladı. "Ödüllerin amacı birliklerin savaşma isteğini güçlendirmek ve askerlerin ölüm tehlikesine rağmen savaşmalarını sağlamaktır. Cezanın amacıysa askeri disiplini güçlendirmek ve astların üstlerinin emirlerini dinlemelerini sağlamaktır. Bütün bunlar zaferi kazanmaya yardım eder. Ama bu, birliklerin istihdamı için en önemli şey değildir."

Tian Ji, "Birliklerin kullanılmasında en önemli şeyler güç, nüfuz, strateji ve hile midir?" diye sordu. Sun Bin, "Hayır" dedi. "Gücü elinde tutmanın amacı, birlikleri bir arada tutmak ve onlara komuta edebilmektir. Nüfuzu kullanmanın amacıysa askerleri cesaretlendirmek ve korkusuzca savaşmalarını sağlamaktır. Strateji, düşmanın uyanıklığını gevşetmek için kullanılır. Hile ise düşmanın dikkatini dağıtmak için kullanılır. Bütün bunlar zaferi kazanmaya yardım eder. Ama bu da birliklerin istihdamı için en önemli şey değildir."

Tian Ji, kızgınlıkla "Ödül, ceza, güç, nüfuz, strateji ve hile. Bu altı unsur da birliklerin istihdamından anlayanlar tarafından kullanılıyor. Ama siz, bunların birliklerin istihdamında en önemli şeyler olmadıklarını iddia ediyorsunuz. O halde bu en önemli şey nedir?" diye sordu. Sun Bin şöyle yanıt verdi: "Düşmanın durumunu analiz etmek, arazi koşullarını iyi incelemek, yolların mesafesini keşfetmek... Komutanın en başta gelen görevi budur. Birliklerin istihdamında en önemli şey, düşmanın stratejik açıdan önemli, ama iyi savunulmayan yerlerine kararlılıkla saldırmaktır."

Tian Ji, "Savaş düzenine geçilirken düşmanla savaştan kaçınmanın bir yolu var mı?" diye sordu. Sun Bin "Evet" diye yanıtladı. "Geçilmesi zor dar geçitleri savunmalı, koruma istihkâmlarını güçlendirmeli, uyanıklığı yükseltmeli; savaş birlikleri saldırı için en uygun anı beklemeli, mevzileri terk etmemeli ve düşmanın bizi tahrik etmesine izin vermemelidir."

Tian Ji, "Düşmanın sayıca çok ve güçlü olduğu durumlarda onunla savaşmak zorunda kalırsak, bir şansımız olur mu?" diye sordu. Sun Bin, "Evet" dedi. "Koruma istihkâmlarını sağlamlaştırmalı, subayları ve askerleri seferber etmeli, askeri emirlerin kafa karışıklığına yol açmadan uygulanmasını sağlamalı, birlikleri düzene sokmalı ve askerleri bir araya toplamalıyız. Düşmandan darbe yemekten sakınarak onun kibirlenmesini sağlamalı ve onu harekete geçirerek yormalıyız. Bundan sonra düşmana karşı sürpriz bir saldırı başlatmalıyız. Talimatları uzun sürecek bir savaşa göre düzenlemek önemlidir."

Tian Ji arka arkaya şu soruları sıraladı: "Çuvaldız tarzı muharebe düzeninin faydası nedir? Yaban kazı uçuşu biçiminde mu-

harebe düzeninin faydası nedir? Savaşma konusunda yetenekli askerlerin seçiminin önemi nedir? Sert arbaletlerden atılan sayısız okun rolü nedir? Meltem şeklindeki muharebe düzeninin rolü nedir? Basit askerlerin oynadığı rol nedir?" Sun Bin soruları şöyle yanıtladı: "Çuvaldız biçiminde muharebe düzeni, düşmanın güçlü muharebe düzenini yarmaya ve düşmanın becerikli askerlerini yok etmeye yarar. Yaban kazı uçuşu biçiminde muharebe düzeni düşmanın kanatlarına iki taraftan saldırmaya yarar. Üstün savaş yeteneğine sahip askerler, düşmanın mevzilerini ele geçirmek ve komutanını tutsak etmek ya da öldürmek için özel olarak seçilirler. Sert arbaletlerden atılan sayısız ok şiddetli ve uzun süren muharebelerde görülür. Meltem şeklinde muharebe düzeni... Sıradan askerler, kendilerine verilen kısmi görevleri yerine getirirler ve zaferin kazanılmasına katkıda bulunurlar." Sun Bin, "Birliklerin nasıl istihdam edileceğini bilen bilge hükümdarlar ve komutanlar çok sayıdaki basit askerle kazanç elde etmeyi ummazlar" diyerek sözlerini bağladı.

Sun Bin dışarı çıktığında, öğrencileri "Kral Wei'in ve onun adamı Tian Ji'nin soruları nasıldı?" diye sordular. Sun Bin şöyle yanıt verdi: "Kral Wei dokuz ve Tian Ji yedi soru yöneltti. Askeri birliklerin istihdamı hakkında bazı şeyler biliyorlar, ama henüz birliklerin istihdam yasalarına hakim olmaktan uzaklar. Eğer verilen sözler tutulursa, ülkenin gelişeceğini ve bayındır bir hale geleceğini duydum. Adalete sahip çıkılıyor... Eğer gerekli hazırlıklar yapılmadan bir savaş çıkarsa, devlet büyük acılarla karşılaşacaktır. Saldırgan bir politika izlenip savaş çıkarılırsa ülke mahvolacaktır. Bu takdirde Qi Krallığı'nın kaderi üç nesil boyunca endişe verici olacaktır."

Tian Ji'nin kale kuşatmasıyla ilgili soruları

Tian Ji, Sun Bin'e "Askerlerimiz azsa ve aralarındaki bağlantı kopuksa ne yapılmalı?" diye sorarak devam etti: "Askerlere arbaletlerini hızla kurmaları emrini veriyorum... Eğer bunu engelleyemiyorsam, ne yapmalıyım?" Sun Bin, "Genellikle dikkate alınmayan bu soruyu ancak akıllı bir komutan sorabilirdi" dedi. Tian Ji, "Bana bu konuyu açıklar mısınız?" diye sordu. Sun Bin şöyle yanıt verdi: "Tabii ki. Bu, zor bir duruma düşmüş, dar ve çıkışı olmayan bir arazide bulunan bir düşmanla aniden karşılaşıldığında uygulanan yöntemdir. Bu, aynı zamanda benim Pang Juan'ı hezimete uğratırken ve veliaht prens Shen'i tutsak ederken kullandığım yöntemdir." Tian Ji, "Çok iyi" dedi. "Bu artık geçmişte kaldı. O günkü pozisyon bir daha karşınıza çıkmaz." Sun Bin şöyle dedi: "Ayak tuzakları*, kalelerin korunması amacıyla kazılan hendeklerin işlevlerini geçici olarak görebilir. Savaş arabaları, geçici olarak kaleyi çevreleyen tahkim edilmiş surların işlevini görebilir. .... surlardaki hem korunmaya hem de düşmana ateş etmeye yarayan bölümlerin işini görebilir. Kalkanlar, geçici olarak, deliklerle bezeli alçak bir savunma duvarının işini görebilir. Gerekli bir durumda yardımcı olabilmeleri için uzun silahlar düzgün bir sırayla dizilmelidir. Kısa kargılar ve diğer silahlar, uzun silahların yaptığı işi tamamlamak için kullanılacaktır. Kısa silahlar düşmanın geri çekilme yolunu kesmek

* Hırsızlara tuzak kurmak amacıyla yerlere gömülen ucu sivri demir parçaları. Karanlıkta etrafını göremeyen hırsızların bu sivri demirlerin üzerlerine basması amaçlanıyordu. ç.n.

ve yorgun düşen düşmanı durdurmak için kullanılacaktır. Arbaletler mancınıkların yerini alacaktır. ... Eğer yukarıda bahsedilen şeyler yerine getirilirse bir kale kuşatma savaşı için gerekli olan şartlara sahibiz demektir. Askeri yönetmelikte bu durum şu anlama gelir: Arbaletler, ayak tuzaklarının arkasına konuşlanacak ve belirlenmiş bir mesafeden ve belirli bir zamanda düşmanı vuracaktır. Kalenin surlarında arbaletler ve ucu baltalı kargılar yarı yarıya oranında olmalıdır. Savaş sanatında bunun anlamı şudur: Keşif birlikleri geri gelene ve düşmanın durumu hakkında bilgi verene kadar beklemek gerekir. ... Birliklerin bulunduğu yerin etrafındaki 5 li'lik mesafeye gözetlemek amacıyla yerler hazırlanmalı ve bunların merkezle irtibatı kaybetmemesine dikkat edilmelidir. Gözetleme kuleleri, yüksek bir yerde ve kare biçiminde olmalıdır. Alçak yerlerde inşa edilenleriyse yuvarlak olmalıdır. Geceleri davulla, gündüzleriyse bayrak ve flamalarla iletişim kurulmalıdır."

Askerlerin seçimi

Sun Bin, "Askeri zafer askerlerin seçimine, yiğitlik düzene, esnek savaş yönetimi durumlara, vurucu savaş gücü güvenilirliğe ve ordunun kalitesi ise eğitime bağlıdır" dedi. "Eğer devlet zenginse, bunun nedeni savaş zaferlerine kısa sürede ulaşılması ve orduların hızla ülkelerine geri dönmeleridir. Eğer devlet güçlüyse, bu ordunun dinlenmesi sayesindedir. Eğer devlet zayıfsa, bunun nedeni sıkça savaşa girilmesidir."

Sun Bin şöyle devam etti: "Ordunun kalitesinin iyi olması, onun organizasyonu için sağlam bir temel oluşturur. Güvenirlilik, orduda ödül ve cezaların şeffaf olmasından kaynaklanır. En önemli askeri ilke, savaştan nefret etmektir. Askerin desteğini kazanmak, zaferin garantisidir."

Sun Bin şunları söyledi: "Sık sık zafer kazanmanın beş koşulu vardır: Hükümdarların güvenini kazanan ve ordusuna özgürce hükmedenler zafer kazanabilir. Savaş yasalarını anlayanlar zafer kazanabilir. Askerlerin desteğini alanlar zafer kazanabilir. Komutanların hedefi aynıysa, zafer kazanabilirler. Düşmanın içinde bulunduğu durum tahmin edilebilir ve arazinin koşulları analiz edilirse, zafer kazanılabilir."

Sonrasında, "Sıklıkla yenilgiye uğramanın beş nedeni vardır. Ne yapacağı hükümdar tarafından söylenen komutan zafer kazanamaz. Savaş yasaları anlaşılmamışsa zafer kazanılamaz. Aralarında nifak olan komutanlar zafer kazanamaz. Casus kullanmayı bilmeyenler zafer kazanamaz. Askerlerin desteğini almayanlar zafer kazanamaz" dedi.

Sun Bin, "Zaferin elde edilmesi, komutanın devlete sadık kalmasına ve ön yargılı olmamasına, orduda ödüllendirme ve cezalandırmanın adil olmasına, seçkin askerlere sahip olmaya ve düşmanın zayıf taraflarının istismar edilmesinin öneminin kavranmasına bağlıdır. Bunların yerine getirilmesi, orduyu güçlendiren sihirli bir silah gibidir" dedi.

Sun Bin dedi ki: "Hükümdarın güvenini kazanamayan, orduları komuta edemez..."

Savaşta hava koşulları

Sun Bin şöyle dedi: "Yer ile gök arasında insandan daha kıymetli bir şey yoktur... İyi hava koşulları, uygun arazi şartları ve halkın desteği --eğer bu üç şart yerine getirilmediyse, zafer kazanılmış olsa bile felaket kaçınılmazdır. Bu yüzden savaşa başlamadan önce bu üç şartı yerine getirmek gerekir. Savaşa sadece mecbur olunduğunda girilmelidir. Hava koşullarına uygun olarak savaşanlar, birliklerini tekrar tekrar takviye etmeye ihtiyaç duymazlar. Bazen iyi hava koşulları, uygun arazi şartları ve halkın desteğine dikkat etmeden de birkaç ufak zafer kazanmak mümkün olabilir. Bu, dönemsel sınırlı fenomenlerin yardımıyla olmuştur."

Sun Bin dedi ki: "Eğer on meydan muharebesinden altısını zaferle bitirmişseniz, bu, yıldızların uygun koşullar yaratmasından ötürüdür. On meydan muharebesinden yedisi zaferle sonuçlanmışsa, bu güneşin uygun koşulları yaratmış olması sayesindedir. On meydan muharebesinden sekizini zaferle bitirmişseniz, ay uygun koşulları yaratmış demektir. On meydan muharebesinden dokuzunu zaferle bitirmişseniz, ... On meydan muharebesinden onu da zaferle sonuçlanmışsa, bu hava koşullarından bağımsız olarak, orduyu istenilen sonuca ulaştıran idareyi bilen komutanın yetenekleri sayesindedir."

"...Yenilgiye götüren beş unsur vardır. Bunlardan birisi bile zaferi kazanamamak için yeterlidir. Savaşlarda şunlar sıkça görülür: Bazıları çok sayıda düşman askerini öldürebilir, ama düşman subaylarını esir alamaz. Bazıları düşman subayları-

nı esir alır, ama düşman kampını zapt edemez. Bazıları kampı zapt eder, ama düşman komutanı esir edemez. Bazılarıysa hem bütün düşman ordusunu yok eder, hem de düşman ordusunun komutanını öldürür. Bu yüzden savaş kurallarına hakim olunduğunda düşman için yenilgi kaçınılmazdır."

Sekiz savaş düzeni

Sun Bin şunları dedi: "Eğer savaşta birlikleri beceriksiz birisi yönetirse, bu komutanın burnu havada olur. Eğer savaşta birlikleri cesur olmayan bir komutan tarafından yönetilirse, burnu çok havada olur. Eğer birlikleri istihdam etmenin kurallarını bilmeyen ve savaş idaresi tecrübesi olmayan birisi birliklere komuta ederse, zaferi şansın yardımıyla kazanabileceğini umar. Güçlü bir devleti daha da sağlamlaştırma, nüfuzunu artırma ve halkın güvenliğini kazanma görevini yerine getirebilmek için savaş yasalarına hakim olmak gerekir. Savaş yasalarına hakim olmak için hem astronomi, hem de coğrafya bilmek; hem halkın desteğine sevinmek, hem de düşmanın durumu hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Birlikleri savaş durumuna getirebilmek için sekiz adet savaş düzeninin esaslarını kavramak gerekir. Eğer zaferden emin olunursa savaşmak gerekir. Eğer zafer olasılığı yoksa savaştan vazgeçilmelidir. Bir komutanın iyi bir general olup olmadığı, hükümdara ülke savunmasında yardım etmesinden anlaşılır.

Sun Bin şunları dedi: "Sekiz savaş düzeninin yardımıyla savaşıldığında araziye uygun koşullara göre savaş düzeni almak gerekir. Sıralanan birlikler üç falanja ayrılmalıdır. Her falanjın bir öncüsü olmalı ve her öncü bir artçı müfrezeyle desteklenmelidir. Hem öncü, hem de artçı müfrezeler harekete geçmeden önce gelecek emri beklemek zorundadır. Sürpriz bir saldırı düzenlenirken bir birlik kurulmalı ve bu birlik iki farlı birlikle desteklenmelidir. Tek birlikle saldırılmalı, diğer iki birlik artçı birliği oluşturmalıdır. Eğer düşmanın

savaş gücü zayıfsa ve karmaşa içindeyse, ilk saldırı seçkin askerler tarafından yapılmalıdır. Eğer düşmanın savaş gücü fazlaysa ve saldırıya kapalı bir pozisyondaysa önce zayıf birliklerle tuzağa çekilmelidir. Eğer savaşa savaş arabaları muharipleri ve süvariler katılıyorsa, onlar da üç parçaya bölünmelidir. Bir kısmı sağ kanatta, bir kısmı sol kanatta ve bir kısmı da arkada konuşlanmalıdır. Engebesiz arazilerde savaş arabalarına, ağır geçilen zeminlerde süvarilere ve dar savaş alanlarında arbaletlerden* korunma kalkanlarına daha çok ihtiyaç duyulur. Hem dar ve tehlikeli, hem de engebesiz arazide uygun ve uygun olmayan alanların nerelerde olduğu bilinmelidir. Uygun araziler zapt edilmeli, düşmana savaşmak için uygunsuz arazilerdeyken saldırılmalıdır.

* Kundaklı. tetikli yay. ç.n.

Arazinin önemi

Sun Bin şöyle dedi: "Arazinin genel koşullarına göre güneşli yerler dıştır, gölgeli yerler içtir; ana yollar esastır, küçük yollar talidir. Eğer yolların dağılımı bilinirse birliklerin konuşlandırılmasında karışıklık yaşanmaz. Büyük yollar savaş için uygundur. Yılankavi yollarsa savaş için birçok engele sebep olurlar. Savaş alanında güneş ışığıyla ilgili şartlar çok önemlidir ve rüzgârın gücü ile esiş yönündeki değişimleri gözlemlemeyi unutmamak gerekir. Bir nehri geçmek, bir tepeyi aşmak, nehrin akış yönünün tersine doğru ilerlemek, savaş için son derece uygunsuz alanlarda bulunmak ve bir ormanla karşı karşıya kalmak –bu beş durumun hiçbiri savaş için uygun değildir ve muhtemeldir ki yenilgiye neden olurlar. Bu yüzden bunlardan kaçınılmalı ya da uzak durulmalıdır. Bulunulan mevkinin kuzeyindeki dağlar savaş için elverişli; batısındaki dağlarsa elverişsizdir. Doğuya doğru akan nehirler savaş için elverişli; kuzeye akan nehirler elverişsizdir. Aynı şekilde akmayan, durgun sular da elverişsiz sulardır. Beş çeşit arazi tipinin savaş durumu için avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırmak gerekirse: Dağlar bayırlardan iyidir, bayırlar topraktan yapılmış duvarlardan iyidir, topraktan yapılmış duvarlar tepelerden iyidir, tepeler engebesiz arazilerden iyidir. Beş çeşit bitki tipinin savaş durumu için avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırmak gerekirse: Çalılık en iyisidir, sonra deve dikenleri ve dikenler, daha sonra büyük ağaçların dallarının altında yaşayan kısa ağaçlar ve alang-alang otları gelir. En kötüsü sazlıktır. Beş farklı renkteki toprağın savaş du-

rumu için avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırmak gerekirse: Mavi toprak sarı toprağa göre iyidir, sarı toprak siyah topraktan iyidir, siyah kırmızıdan, kırmızı beyazdan iyidir. Beyaz toprak da mavi topraktan iyidir. Savaşa uygun olmayan beş çeşit arazi şunlardır: Dereler, ırmaklar, bataklıklar, tuzlu araziler ve vadiler. Bütün ordunun imhasına sebebiyet veren arazi beş ayrı tipten oluşuyordu: Sarp kayalıklarla çevrili ve ortasında su birikmiş olan 'Kutsal Pınar'; dağlarla çevrili, kolayca erişilebilen, ama terk etmesi oldukça zor olan 'Kutsal Mağara'; azman gibi ortalığı kaplamış olan 'Kutsal Ağ'; arasından geçmesi neredeyse imkânsız olan 'Kutsal Yarık'; balçıklı yolları ile alçakta yer alan 'Kutsal Bataklık'. Bu beş çeşit arazi tipi 'beş mezar' diye anılır ve savaş için son derece elverişsizdir. Buralarda ne birlikler konuşlanabilir ne de savaş hazırlıkları yürütülebilir. İlkbahar ve yaz mevsimlerinde çok yağmur yağdığından, alçak araziler çadır yeri kurmak için uygun değildir. Sonbahar ve kış mevsimlerinde de birlikleri, buralarda su bulunmayacağından, tepelere yerleştirmek uygun değildir. Birliklerin yerleşmesi ve vaziyet almaları esnasında sağ ön tarafta dağlar olmamalı; dağlar ve tepeler sağ arka tarafta olmalı ve sol ön tarafta hiçbir dağ ya da tepe bulunmamalı."

Elverişli durum

Sun Bin şöyle dedi: "Yırtıcı kuşlar ve vahşi hayvanlar eğer neşelilerse keskin dişlerle ve sert boynuzlarla, önden pençelerle ve arkadan ayak bileklerinin kemiğiyle karşılaşırlar; öfkelilerse kavga ederler. Bu onların tabiatıdır ve kimse bunu değiştiremez. Bu türden doğuştan gelen silahlara sahip olmayanlarsa, kendilerini savunabilmek için silahlarını kendileri yapmalıdır. Bu da bilge olanların yapması gereken bir şeydir. Sarı İmparator, muharebe düzeni ile kıyaslanabilecek olan kılıcı imal etmişti. Hou Yi, karşılıklı çarpışmayla karşılaştırılabilecek olan arbaleti icat etmişti. XiaYu, esnek savaş taktikleri ile kıyaslanabilecek olan gemileri ve arabaları imal etmişti. Shang Tang ve Zhou Kralı Wu, askeri inisiyatifle kıyaslanabilecek olan uzun kundaklı silahları imal etmişti. Yukarıda bahsedilen muharebe düzeni, savaş durumu, esnek savaş hali ve askeri inisiyatif askeri yasaların bir yansımasıdır. Neden kılıçların savaş düzenine benzedikleri söylenir? Çünkü kılıç bütün gün taşınır, ama bu ille de kullanılacağı anlamına gelmez. Bu yüzden savaş düzenine girmek, ama savaşmamak, kılıca benzer. Eğer kılıcın ağzı keskin değilse, Meng Ben kadar cesur olsa bile, kimse onu savaşta kullanmayı göze alamaz. Eğer bir ordu ne Meng Ben gibi cesur savaşçılara ne de öncülere sahip değilse ve buna rağmen düşmana karşı bir saldırı başlatıyorsa, o orduyu yöneten komutanın askeri birliklerin istihdam yöntemleri hakkında hiçbir bilgisi yok demektir. Kabzası olmayan bir kılıçla, ne kadar becerikli olursa olsun kimse düşmana saldıramaz. Eğer bir ordu ne artçı müfrezelere ne de seçkin savaşçılara sahip değilse ve

buna rağmen düşmana karşı bir saldırı başlatıyorsa, o orduyu yöneten komutanın askeri birliklerin istihdam yöntemleri hakkında hiçbir bilgisi yok demektir. Bu yüzden bir savaş düzeni hem öncü müfrezelere, hem de artçı müfrezelere yer vermelidir. Eğer ordu güçlüyse düşman mutlaka kaçacaktır. Ordunun öncü ve artçı müfrezelere sahip olmaması askeri prensiplere aykırıdır. Savaş düzenleri neden arbaletlerle karşılaştırılabilir? Oklar omuz ya da göğüs hizasından atılabilir ve yüzlerce adım uzaktaki düşmanı öldürebildikleri ya da yaralayabildikleri halde, nereden geldikleri anlaşılmaz. Bu yüzden arbaletlerin savaş durumuna benzedikleri söylenir. Neden birliklerin esnek savaş düzenlerinin gemilerle ve arabalarla benzer olduğu söylenir? ...Neden askeri inisiyatifin uzun kundaklı silahlara benzediği söylenir? Uzun kundaklı silahlar uzun bir mesafeden yukarıyı ya da aşağıyı kesebilirler. ... ve düşmanların omuz ya da kafalarına gelebilirler. Bu yüzden uzun kundaklı silahların askeri inisiyatife benzediği söylenir. ... Eğer savaş yasaları biliniyorsa zafer kazanılabilir ve hükümdar büyük bir prestijin tadını çıkarır. Eğer bu yasalar bilinmeden savaşılıyorsa, zafer kazanılamaz. Birlikleri istihdam etmenin dört kuralı vardır: Muharebe düzeni, savaş durumu, esnek savaş düzeni ve askeri inisiyatif. Bu dört kural tam anlamıyla bilindiğinde güçlü bir düşman yenilebilir ve cesur komutanlar tutsak edilebilir. ... Savaş durumu, hesaplamadığı bir anda düşmana saldırmakla ilgilidir. ... Savaş alanında birliklere gündüzleri bayrak ve flamalarla, geceleriyse davullarla kumanda edilir. Yukarıda bahsedilen dört kural askeri prensiplerin kusursuz bir biçimde cisimleşmiş halleridir. Bunlar uygulanır, ama anlamları kavranmaz."

Birliklerin mevzilenme yöntemi

Sun Bin şöyle dedi: "Askeri birlikleri mevzileme yöntemini öğrenmek isteyen, meseleyi arbalete ve oka benzetebilir. Asker oka, arbalet komutana ve atıcı hükümdara benzer. Okun önü sivridir ve arkasında tüy vardır. Bu yüzden atıldıktan sonra güçlü ve hızlı uçabilir. Okun önü ağır arkası hafiftir, böylelikle atıcının isteğine uygun olarak, düzgün bir biçimde uçabilir. Şimdilerde birliklerin mevzilenmesinde ağırlık noktası olarak ön değil arka taraf seçiliyor. Bu yöntem, birlikleri mevzilerken işe yarar, ama savaşta düşmanla karşılaşıldığında uygulanamaz. Bu durumda askerlerin sadık kalmasını sağlamak zordur. Bu hatanın nedeni birliklerin mevzilenmesinde arbaletin ve okun örnek alınmamasıdır. Arbalet, komutan gibidir. Eğer askı, arbaleti düzgün bir biçimde gergin tutamıyorsa, güç bir taraftа az, diğer tarafta fazla olur ve bu yüzden eşit bir biçimde dağılmaz ve oku fırlatış gücü dengesiz olur. Böyle bir durumda okun orantısı doğru ve ağırlık noktası tam yerinde olsa bile, hedefi ıskalayacaktır. ... Eğer komutanlar kendi aralarında bir uyum sağlayamazlarsa..., düşmanı yenemezler. Okun oranları düzgün ve ağırlık noktası doğru yerde olmasına, askının düzgün bir biçimde gerilmesine ve atış kuvvetinin her iki taraftan da oka eşit bir biçimde dağılmasına rağmen, eğer avcı yetenekli değilse, ok hedefini vuramayacaktır. Birlikler uygun bir biçimde dağıtılabilir ve ordunun ağırlık noktası doğru yerde bulunabilir. ... Buna rağmen düşmana darbe vurulamaz. Bu yüzden bir arbalet okuyla hedef vurulmak isteniyorsa, yukarıda bahsedilen gereklilikler yerine getirilmelidir denir. ... Bu yüzden düşmanı yenme prensibi okla hedefi vurmaya benzer denir. Birliklerin mevzilenmesinin yöntemi budur."

Yetenekli kadroların seçilmesi

Sun Bin şöyle dedi: "Askeri birliklere kumanda etmek ve halkı seferber etmek, bir teraziyle tartmaya benzer. Tartmanın amacı, yetenekli kadroların daha iyi seçilmesidir. Yin ve Yang'a göre kader, düşmanla savaşmak için birliklerin bir araya toplanmasını ister. Doğru tartması için terazinin ayarını sürekli kontrol etmek gerekir –bu, Sonsuzluk'tur. Yönü belirlerken, ön ve arka kısımları tartarken ve uygun kriterler bulurken geçerlidir. Aslında özel mülkiyet ve kamu mülkiyeti aynıdır. Halk arasında yaşamına sıkı sıkıya sarılan zengin insanlar ve hayatını umursamayan yoksul insanlar vardır. Yalnızca akıllı hükümdarlar ve alimler, bu gerçeği bilir ve insanları harekete geçirebilirler. Savaş meydanında hayatını kaybedenler hınç beslemezler; devletin memurları tarafından vergilendirilenler şikâyet etmezler. (Böylece zenginlik bitip tükenmez olur) ... Kanunlar geçerli olduğunda, halk her şeyi yapar. Görevlilere yakınlık gösterenler gizlice dolap çevirmeye cesaret edemezler; görevlilerden uzakta duranlar da miskinlik yapmaya cesaret edemezler. Eğer fazla vergi tahsil edilirse, halk bundan zarar görür ve halk hükümdarı desteklemez. Eğer az vergi alınırsa hükümdar saygı görür. Vergi almak, zenginliği halk için toplamaktır ve biz, savaş uzadığında, zenginlikleri halk için toplarız."

Yüksek savaş moralini koruma

Sun Bin şöyle dedi: "Orduya bir düzen vermek ve askeri teçhizatı toplamak için, askerin savaşma moralini yükseltmek gerekir. Eğer birlikler aralıksız yürüyüş düzeninden deyseler ve toplanma yerlerine varmışlarsa, teçhizata bir düzen verilmeli ve askerler neşelendirilmelidir. Sınıra doğru hareket eden ve düşmana yaklaşan birliklerin askerlerinin savaşma isteği güçlendirilmelidir. Eğer savaş tarihi saptanmışsa, askerlerin nihai bir savaş yürütmeleri için cesaretlendirilmesi gerekir. Savaş günü, uzun sürecek bir savaşma moraline sahip olunmalı... Böylelikle ordunun bütün askerleri teşvik edilmiş olunur. Savaşçı maneviyatının teşvik edilmesi yöntemi budur. Komutan emreder ... onun bu emri, maneviyatı artırmanın bir yöntemidir. Komutan ... askerlerinin maneviyatını yükseltmek için, kaba kumaştan kısa bir elbise giyer. Birlikleri cesaretlendirmenin yöntemi budur. Komutan, ordunun her askerinin üç günlük erzakını beraberinde getirmesini emreder... Saray, orduya artık emir yollamaz; ordu da artık saraya haberci yollamaz. Ölüm kalım savaşı için maneviyatı yaratma yöntemi budur."

Kurumların oluşturulması

Sun Bin şöyle dedi: "Askeri birliklerin konuşlanması ve mevzilenmesi, silahların ayarlanması ve görevlerin düzenlenmesi tıpkı insan vücudu gibi uyum içerisinde olmalıdır. Emirler, askeri hiyerarşiye göre verilmeli ve savaş arabaları bayraklarla sınıflandırılmalıdır. ... Birlikler, bölgelere ve aynı yerden gelen insanlara göre düzenlenmeli; subaylar, bölgesel idari teşkilata göre tayin edilmelidir. Bayraklar ve flamalarla yol bulunmalı, emirler ziller ve davullarla iletilmeli, birlik sıralarının arasındaki mesafe düzenlenmeli ve cesur askerlerle desteklenmelidir. Düşmana *Suo* savaş düzeniyle saldırılmalı ve yok edilmeli, Qiuni savaş düzeniyle düşmanı aralıksız yormalı, *Yun* savaş düzeniyle silahlı çatışmaya girmeli, düşmanın kuşatmasına karşı *Leiwei* savaş düzenine geçilmeli, düşmanın öncü müfrezeleri *Hesui* savaş düzeniyle törpülenmeli, *Pifu* savaş düzeniyle dost birliklere yardıma koşmalı ve *Cuoxing* savaş düzeniyle de gürültülü bir biçimde savaşmalıdır. ... Hafif donanımlı birliklerle kalan düşman birlikleri mahvedilmeli; ağır donanımlı birlikler yıldırım saldırılar yapıp düşman şehirlerini zapt etmelidir...

(...) Eğer bir tepenin önünde savaşmak için hazırlanılacaksa, *Gui* savaş düzeni tercih edilmelidir... Eğer geri çekilme durumunda kullanılacak yol kolay ulaşılır ve düz bir arazideyse, askeri bir birlik tarafından tutulmalıdır... Normal bir savaşın göğüs göğüse mücadele safhasında öncü müfrezelere daha fazla önem vermek gerekir. Eğer düşman tehlikeli bir dar geçitte çembere alındıysa, vadiye doğru gidiş yolu açık bırakılmalı ve düşman dışarı çıkarken yok edilmelidir. Birlikler yabani otlarla kap-

lanmış bir arazide ilerliyorlarsa, önde geniş bir görüş alanına sahip bir yol açmak gerekir. Zaferden sonra birlikler, devletin gücünü artırmak için yeniden düzenlenmelidir...

Dağ sırtlarında, *Shanqu* savaş düzeni kullanılmalıdır; devedikenleri ve dikenlerle kaplanmış arazilerde *Weiyi* savaş düzeni, bitkin bir düşmanla çarpışırken yaban kazı uçuşu biçiminde savaş düzeni, tehlikeli ve geçmesi zor arazilerde *Zaguan* savaş düzeni, geri çekilirken *Pengcuo* savaş düzeni ve ormanlardan geçerken *Quci* savaş düzeni kullanılmalıdır. Düşmanın başkentine ya da şehirlerine saldırırken, düşmana karşı suyun akış kanunlarına uygun bir biçimde ilerlemek gerekir. Gece çekilecek birlikleri iyi tanımlamak gerekir. Mektuplar okunaklı olmalıdır. Gece nöbetçileri geçiş izinlerini sıkı bir biçimde kontrol etmelidir. Sürpriz saldırılar düzenlemek ya da sürpriz bir saldırıya uğranıldığında buna karşı koymak için, usta savaşçılar kullanılmalıdır. Savaş arabaları, arka arkaya düzenli olarak sıralanmalıdır. Düşmanın artçı kuvvetlerini ve erzakını kundaklamak için savaş arabalarıyla etrafı ateşe vermek gerekir. Savaşta vuruş gücünü artırmak için çuvaldız biçiminde savaş düzene geçilmelidir. Eğer savaş gücü yetersiz kalırsa birlikleri bir araya toplayarak savaş düzenine geçmek gerekir. Çembere alınmaya karşı birlikler bir araya toplanır. Savaş biçimi vermek için birlikler düzgün sıralar halinde dizilir; bayrak ve flamalarıyla sıralanırlar. Eğer savaş düzeni üst üste yığılı kara bulutlar gibi görünüyorsa, bu durum ani ve sert bir biçimde saldırmaya yarar. Eğer savaş düzeni bir dalga gibi akar tarzda ise, bu durum dağılmış bir düşmana saldırmaya yarar. Bir hileye başvurarak amaç gizlenir ve düşman savaşması için tahrik edilir. Düşmanda zayıfmış izlenimi

yaratılır ve düşmanı dağlık bölgeye çekmek için birlikler gizlice pusuya yatırılır. ...Nehri geçmeye kalkan düşmana tam akıntının orta yerinde saldırmak için başka bir şeyle uğraşılıyormuş gibi yapılır. ...Askeri harekâtın amacı askerlerden de gizlenir. Böylece askerlerin gözü kara ve amansız bir şekilde düşmanla çarpışmaları sağlanır. Birlikler, sayıca çok fazla düşmana karşı savaşmaları için bir hendeğin arkasına konuşlandırılır. Düşmanı şaşırtmak için düzensiz bir biçimde yanlış silahlar ve açılmış farklı sancaklar gösterilir. Kaçan düşmanı izlemek için meltem biçiminde savaş düzenine geçilir ve arkasından hızlı, hafif savaş arabaları gönderilir. Düşman bir ordunun yok edilmesinden sonra, diğer güçlü düşmanlara karşı hazırlıklı olmak için, birlikler hemen başka yere nakledilir. Kenarları yüksek kayalarla çevrili yollarda savaşmak için düşmana Fuju savaş düzeniyle sert bir biçimde saldırılır. Düşmanın takip etmesini sağlamak için, ne zırh, ne miğfer taşınır ve tereddüt içinde olunduğu havası yaratılır. Düşmanın öncü kuvvetini karşılamak için becerikli ve yürekli askerleri seçmek gerekir. Düşmanın ana savaş kuvvetine saldırmak için savaş düzenini sıklaştırmalı ve birlikleri bir araya toplamalıdır. Düşmanın dikkatini dağıtmak için, tahtadan ve otlardan engeller tahrip edilmelidir. Düşmanın iştahını arttırmak için kasten bazı eşyalar geride bırakılır. Mahvolması için, bütün kaynaklar kullanılarak, düşman zor bir duruma sokulur. Bir gece savaşı yürütmek için ışıklar ve yankılanan seslerle yön tayini yapılır. Zaferi daha rahat kazanmak için farklı iaşe malları dağıtmak gerekir. Düşmanın sürpriz bir saldırısına karşı koymak için, savaş yeteneği yüksek birlikler kullanılmalı..."

Ordunun güçlendirilmesi

Kral Wei, Sun Bin'e sordu: "...Qi Krallığı'nın alimleri bana ordunun nasıl güçlendirilmesi gerektiğini öğretiyorlar, ama kendi içlerinde farklı görüşlere sahipler ... Bazıları bana insani politikalar izlemeyi ve halkın eğitimden nasiplenmesi gerektiğini öğretiyor... Bazıları ise, halk arasında hububat dağıtmayı tavsiye ediyor, başkaları da hiçbir şey yapmamayı öğütlüyor. Sun Bin şöyle dedi: "...bütün bunlar ordunun güçlenmesini sağlayacak şeylerin en önemlileri değildir." Kral Wei, "En önemli şey nedir" diye sordu. Sun Bin, "Ülkeyi zenginleştirmek" dedi. Kral Wei ve Xuan, Sun Bin sayesinde diğer beyleri alt ettiler...

Beş talimat

Sun Bin şöyle dedi: "Eğitim ve öğretimden anlayanlar, temel görev yönetmeliğini birliklerin yerleştirilmesinden ve mevzilenmesinden hemen önce keyfi olarak değiştirmezler. Toplam olarak beş tane talimat vardır: ülke içindeki talimatlar, yürüyüş ve yerleşme esnasındaki talimat, ordu talimatları, muharebe düzeni almak için talimatlar ve savaş yönetiminin yararına gizli işler yaparken uyulması gereken talimatlar. Ülke içindeki talimatlar nasıldır? Bunlar şöyledir... dindarlık, kardeş sevgisi ve yardımseverlik gibi beş erdem. Bu erdemlerden hiçbirisine sahip olmayan askerler, ne kadar iyi nişancılar olsalar da, savaş arabalarına dahil edilmemelidirler. Bu yüzden iyi nişancılar, savaş arabasının sol tarafında otururlar. Savaş arabasını iyi sürenler, sürücü olarak görev yaparlar. Hem isabetli atış yapamayan, hem de arabayı süremeyenler savaş arabasının sağ tarafında otururlar. Bir savaş arabasında üç savaşçı olmalıdır. Beş piyade askeri küçük bir grup oluşturur; on tanesi büyük bir grup oluşturur ve yüz tanesine bölük denir. Bin asker arasında bir kumanda davulu bulunur ve bir ordu on bin askerin birleşmesinden ibarettir. Böylece sayıca güçlü ve bir sürü faaliyet yürüten bir ordu organize edilir. Ülke içinde uyulması gereken emirler böyledir.

Yürüyüş ve yerleşme esnasındaki talimatlar nasıldır? Savaş arabaları hasar gördüğünde ve savaş atları yorulduğunda, orduyu yönetenler .... için sorumluluk almalıdır. Zor ulaşılan bir arazide ve başka elverişsiz koşullar altında ne ya-

pacaklarına özgürce karar verebilirler ... bu yeterlidir. Yürüyüş ve yerleşme esnasındaki talimatlar böyledir.

Muharebe düzeni almak için talimatlar nasıldır? Muharebe düzeni almada silahlar ve teçhizat gereksiz değildir. ... iyi tarafları geliştirmek. Böylelikle uygun bir savaş düzeni ve karmaşık ayarlamalar düzenlenebilir. Muharebe düzeni almak için talimatlar böyledir.

Savaş yönetiminin yararına gizli işler yaparken uyulması gereken talimatlar nasıldır?"

İkinci Bölüm

On muharebe düzeni

On çeşit muharebe düzeni vardır: dörtgen biçiminde muharebe düzeni, yuvarlak muharebe düzeni, gevşek biçimli muharebe düzeni, kapalı muharebe düzeni, çuvaldız biçiminde muharebe düzeni, yaban kazı uçuşu biçiminde muharebe düzeni, çengel biçiminde muharebe düzeni, düşmanı aldatmaya yönelik muharebe düzeni, ateşli saldırı için muharebe düzeni ve su üzerinde savaş için muharebe düzeni. Bütün bu muharebe düzenlerinin kendine göre avantajları vardır. Dörtgen biçiminde muharebe düzenini düzenlemek kolaydır. Yuvarlak muharebe düzeniyle esnek bir biçimde operasyon yapılabilir. Gevşek bir formasyona sahip muharebe düzeni, gürültü ve şamata çıkararak, güçlü olunduğu kanısını uyandırabilir. Kapalı muharebe düzenini yarmak zordur. Çuvaldız biçiminde muharebe düzeni düşman mevzilerini yarmaya ve düşman birliklerinin bağlantısını kesmeye hizmet eder. Yaban kazı uçuşu biçiminde muharebe düzeni, çok hızlı ateş etmeye yarar. Çengel biçiminde muharebe düzeni düşmanın savaş planlarını değiştirmeye yarar. Düşmanı aldatmaya yönelik muharebe düzeni, durumumuzu tahmin etmesin diye düşmanı şaşırtmak için kullanılır. Ateşli saldırı için muharebe düzeniyle düşman karargâhı imha edilir. Su üzerinde savaş için muharebe düzeniyle bir kale içerisinde saklanan düşman boğulmaya bırakılır.

Dörtgen biçimli savaş düzeni: Ortasında az, dört kenarındaysa çok sayıda birlik konuşlanmalı ve hareketli silahlı birlikler arka tarafta bulunmalıdır. Güçlü görünmek için dört-

genin merkezinde az sayıda birlik bulundurulur. Düşmanı yok etmek için muharebe düzeninin dört tarafına çok sayıda birlik konuşlandırılmalıdır. Birlikleri kolayca seferber edebilmek için hareketli silahlı kuvvetler, muharebe düzeninin arka tarafında yer almalıdır.

Gevşek biçimli muharebe düzeni: Az sayıda bir orduyla bir mevzi savunulmak isteniyorsa, gevşek bir formasyona sahip muharebe düzeni kullanılmalıdır. Muharebe düzenini heybetli göstermek için çok sayıda bayrak ve flama kullanılabilir; asker sayısını çok zannetmesi için düşmana daha fazla silah gösterilebilir. Bu yüzden sıralar arasındaki mesafe yükseltilmeli, tüylerle ve sığır kuyruklarıyla süslenmiş bayrak ve flamalardan daha fazla sayıda kullanılmalı ve dış tarafa yeni silahlar yerleştirilmelidir. Gevşek bir formasyona sahip muharebe düzeni kapanabilmeli; kapalı muharebe düzeninde de yayılıp gelişme gösterebilmelidir. Eğer ne yayılıp ne de kapanabiliyorsanız çok dikkatli bir biçimde ilerlemelisiniz. Savaş arabaları büyük bir hızla ilerlememeli, piyadeler hızlı bir tempoyla yürümemelidir. Gevşek bir formasyona sahip muharebe düzenini uygularken, birlikler küçük savaş birimleri halinde dağıtılmalıdır. Böylelikle ilerlenir ya da geri çekilir, saldırılır ya da savunmaya geçilir, düşmanla mevzi ele geçirmek için savaşılır ya da düşmanın yorgun birlikleri izlenir. Bu muharebe düzeniyle düşmanın seçkin birliklerini yenmek mümkündür.

Kapalı muharebe düzeni: Kapalı muharebe düzenine geçmek için talimat verildiğinde sıralar arasındaki mesafe azaltılmalıdır. Düşmanla boğuşmaları için ön taraftaki asker-

ler daha fazla silahla donatılmalıdır. Ön ve arka taraftaki silahlı güçler birbirlerine yardım edebilmelidir. ... Eğer askerler korkuya kapıldıysa, içinde olunan mevzi savunulmalıdır. Geri çekilen düşmanı izlemek için mevziler terk edilmemelidir. Saldırıya geçen düşmanı durdurmak için mevziler bırakılmamalıdır. Ya düşmanın arkadan saldırıp tuzağa düşürmek isteyen birlikleri tuzağa düşürülmeli, ya da öncü müfrezelerine darbe indirilmelidir. Muharebe düzeni öyle kusursuz organize edilmeli ki, savaş sırasında büyük bir dağa çarptığı hissine kapılan düşman, geri çekilmeye mecbur olmalı. Düşman böyle bir muharebe düzenini alt edemeyecektir.

Çuvaldız biçimindeki muharebe düzeni: Çuvaldız biçimindeki muharebe düzeni kılıca benzer. Eğer ucu sivri değilse, düşman mevzilerinin içine nüfuz edemez. Eğer her iki yanı da keskin değilse, düşman birliklerini birbirlerinden ayıramaz. Eğer asli savaşçı güç yeterli değilse, onları bir muharebe düzenine getirmek mümkün olmaz. Bu yüzden uç sivri, yanlar keskin ve asli savaşçı güç yeterli olmalıdır. Böylelikle çuvaldız biçimindeki muharebe düzeniyle düşman mevzileri delinip geçilir ve düşman birliklerinin birbirlerinden ayrılması sağlanır.

Yaban kazı uçuşu biçimindeki muharebe düzeni: Öncü müfreze düşman birliklerini çevrelemek ve yakalamak için bir Yong* gibi ellerini açmalı; artçı müfrezeler de bir yaban kedisi gibi düşmanın üzerine atlayıp onu üç taraftan sıkıştırmalı, böylelikle ağa düşen düşman yakasını bir türlü kurtaramamalıdır. Yaban kazı uçuşu biçimindeki muharebe

* Maymuna benzeyen bir hayvan. ç.n.

düzeninin rolü budur.

Çengel biçimindeki muharebe düzeni: İlk sıradaki askerler dörtgen bir biçim alırlar; her iki kanatta bir çengel gibi birbirine bağlıdır. Komutan için hem ziller, davullar ve flütler hem de beş renkli sıra göstericiler hazır olmalıdır. Askerler komutanlarını ve sancaklarını görecek şekilde hazır olmalıdırlar. Hem ön, hem de arka taraflara rahatlıkla kumanda edilmelidir.

Düşmanı aldatmaya yönelik muharebe düzeni: Tüyler ve sığır kuyruklarıyla süslenmiş bayrak ve flamalar dikilmeli, davul sesleriyle büyük bir yaygara kopartılmalıdır. Aslında sakin olan askerler dağılmış gibi görünür. Aslında düzenlenmiş bir biçimde bekleyen savaş arabaları görünüşte kaos içerisindedir. Savaş arabaları ve askerler kasten, sanki gökten düşmüş ya da yerden fırlatılmışlar gibi, kulakları sağır edecek bir gürültü çıkarırlar. Askerler gün boyunca oradan oraya dolaşıp dururlar. Düşmanı aldatmaya yönelik muharebe düzeni budur.

Ateş saldırısı yöntemi: Derin hendekler ve yüksek korunma duvarlarının inşasından sonra siperler kazılmalıdır. Her beş adımda bir yere bir miktar çalı çırpı eşit aralıklarla yığılmalıdır. Kundakçıların fazla olmasına gerek yoktur, ama ateşi yaymak için saman destelerini sıkıca bağlamalı ve atik davranmalıdırlar. Rüzgârın yönüne dikkat etmeli ve ateşten korunmak için rüzgâr altında kalmaktan kaçınmalıdırlar. Aksi takdirde düşmanı yenmek yerine bir hezimet yaşayabilirler. Eğer düşman birlikleri rüzgâr altındaysalar ve bulundukları yer engebesiz, basık ve yabani otlarla kaplı bir araziyse, askerleri ve subayları yangından kurtulamaz. Özellikle güç-

lü bir rüzgâr çıkarsa, düşman birliklerin kampı yabani otlarla kaplıysa ya da bu kampta yeterince saman yığını varsa ve düşman eskisi gibi dikkat etmiyorsa ateş saldırısı başlatılabilir. Düşmanın karargâhı yakılır ve sık aralıklarla ok yağmuruna tutulur; aynı zamanda askerleri hücuma teşvik etmek için davullar çalınır ve silahlarla nişan alınır. Ateş birliklerin gücünü artırır ve birlikler ateşi düşmanı yok etmek için kullanırlar. Ateş saldırısı yöntemi budur.

Su üzerinde savaş yöntemi: Çok sayıda piyade ve az sayıda savaş arabası kullanılmalıdır ve birliklere ucu kancalı mavna gönderleri, sallar, sandallar, dirgenler, hafif gemiler, palalar, büyük gemiler ve su üzerindeki bir savaşta gereksinim duyulacak diğer aletleri hazırlamaları emredilir. Gemiler ileriye doğru giderken birbirlerinin ardı sıra hareket etmeli ve dönüşte üst üste yığılmamalıdır. Akıntı aşağı gitmeli ve düşman birliklerini nişangâhlarına almalıdırlar. Su üzerinde savaş yönteminde hafif gemiler komuta gemisi olur, hızlı gemiler iletişim kurmak için kullanılır. Düşman geri çekilirse onu izlemeli, ilerlerse aksine adım atmalıdır. Hem saldırırken, hem de geri çekilirken ihtiyatlı davranmalı; filonun düzenli hareket etmesi sağlanmalıdır. Düşmanın gemileri hareket ederse, onları hareketsiz kılmalıdır, düz bir sıra şeklinde duruyorlarsa, saldırıya geçmeli. Düşman savaş gücünü bir araya topluyorsa, onları parçalara bölmelidir, deniz savaşında kullanılacak küreklerin, arabaların ve piyadelerin sayısı tespit edilmeli, düşman gemilerine saldırılmalı, karşıdan karşıya geçiş noktalarını abluka altına almalı ve piyadeleri deniz savaşını karadan desteklemek için kullanmalıdır. Su üzerinde savaşın yöntemi budur.

On soru

Komutan şu soruyu sordu: "İki ordu karşı karşıya geldi. İkisi de yeterli hububat temin etmişler, askeri güçleri ve silah donanımları birbirine denk ve karşılıklı tetikteler. Düşman ordusu yuvarlak muharebe düzeni aldı ve savaşı beklemeye başladı. Bu durumda ne yapmalıyız?"

Cevap: Böyle bir düşman ordusuna saldırmak için birliklerimizi dört ya da beş tabura bölebiliriz. Korktuğumuzu zannetsin diye düşmanla temasa geçer geçmez geri çekilmek istermişiz gibi yaparız. Düşman korktuğumuzu görürse, birliklerini böler ve bizi düşüncesizce takip eder. Böylece yekpare muharebe düzeni dağılarak bozulacaktır. Ordumuz savaş arabalarıyla ilerleyecek ve aynı anda davullar çalacak ve beş tabur aynı anda yoğun bir biçimde düşmana doğru harekete geçecek. Beş tabur bir araya geldiğinde savaş gücünü oluşturan parçalardan üçü, düşmanı yenmek için bir saldırı başlatacaktır. Yuvarlak muharebe düzenini alt etmenin yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Bizim ordumuz levazım sıkıntısı çekerken, düşman ordusu yeterli askeri levazımı temin etmiş. Birlik sayısı ve gücü bizden fazla olan düşman, ordumuza dörtgen bir muharebe düzeniyle saldırıyor. Onları nasıl püskürtebiliriz?"

Cevap: Savaş gücünü dağıtmak için, böyle bir orduya karşı gevşek muharebe düzeniyle ilerleyebiliriz. Savaşın başlamasına az kala, önce geri çekilir gibi yapar, sonra dönerek kanatlardan ona saldırırız. Bu esnada asıl amacımızı düş-

mandan saklamalıyız. Dörtgen muharebe düzenini alt etmenin yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Düşman ordusu sayıca fazla, güçlü, vahşi, hareketli, inatçı ve sivri biçimli bir muharebe düzeniyle savaşı bekliyor. Bu orduya nasıl saldırmalıyız?"

Cevap: Böylesi bir düşman ordusuna saldırmak için, birliklerini dağıtmak amacıyla ordumuzu üç tabura bölmeliyiz. Diğer iki tabur kanatlardan düşmana saldırırken, bir tabur da dizilir. Böylelikle düşman ordusunun komutanını ve askerlerini korkutarak, karşı tarafta düzensizliğe yol açarız. Böylece düşman kaçınılmaz bir biçimde yenilgiye uğrar. Sivri biçimli muharebe düzenini alt etmenin yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Düşman ordusu sayıca çok, etkili ve dizilmiş durumda. Bizim ordumuz da muharebe düzeni alıyor ve savaşı bekliyor. Ama sayısının az olması nedeniyle düşman ordusu karşısında tutunamıyor. Düşmana nasıl saldırmalıyız?"

Cevap: Böyle bir düşmana saldırmak için ordumuzu üçe bölmek ve savaş yeteneği olan bir ölüm komandosu oluşturmak gerekir. Birliklerin iki parçası muharebe düzeni alır ve kanatlardan, düşmanın stratejik açıdan önemli hedeflerine saldıran ve orta ordunun kurmay heyetini gafil avlayan ölüm komandosunun güvenliğini sağlar. Düşman komutanlarını yok etmenin ve çaprazlamasına muharebe düzenini alt etmenin yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Ordumuzun çok sayıda askere, ama az savaş arabası ve süvariye sahip. Düşman

ordusuysa bizim on katımız savaş arabasına ve süvariye sahip. Düşmana nasıl saldırmalıyız?"

Cevap: Böylesi bir düşman ordusuna saldırmak için geçişin zor olduğu arazileri zapt etmeli; engebesiz ve açık arazilerden uzak durmalıyız. Çünkü engebesiz ve açık araziler düşmanın savaş arabalarının ve süvarilerinin savaşması için uygunken, zor geçişli arazilerde bizim piyadelerimizin savaşması için uygundur. Savaş arabası ve süvariler açısından bizden üstün olan düşmana saldırmanın yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Bizim ordumuzun çok sayıda savaş arabası ve süvarisi, ama az sayıda piyadesi var. Bu arada düşman ordusu bizden on kat daha fazla piyadeye sahip. Düşmana nasıl saldırmalıyız?"

Cevap: Böylesi bir düşmana saldırmak için zor geçişli arazilerden uzak durarak, düşmanı açık ve engebesiz bir arazide savaşa çekmek zorundayız. Düşmanın piyadeleri bizimkilerden on kat fazla olmamasına rağmen açık ve engebesiz arazi bizim savaş arabalarımızın ve süvarilerimizin savaşması için uygundur. Piyadeler açısından bizden üstün olan düşmana saldırmanın yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Bizim ordumuz zamanında hububat tedarik etmemiş, askerleri ve silahları eksik, üstelik destek bölgesinden uzakta savaşıyor. Düşman ordusuysa sayıca bizden on kat daha güçlü. Düşmana nasıl saldırmalıyız?"

Cevap: Çok sayıda askeri olan ve stratejik olarak önemli doğal engellerden faydalanarak kendisini savunan bir orduya saldırmak için ordumuz durumun gereğine göre hare-

ket etmelidir. Düşmanın açıkları kullanılmalı ve zayıflıklarına hücum etmeli. Stratejik açıdan önemli bir yerdeki düşmana saldırmanın yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Düşman ordusunun komutanı cesur ve gözü pek. Düşman sayıca fazla, güçlü ve savaş düzeni iyi. Düşman askerleri büyük bir savaş isteğiyle dolu ve gaddarlar. Komutanları otorite sahibi ve askerleri savaşçı. Görevlileri becerikli ve gereğinden fazla hususatı var. Hiçbir derebeyi, komutana karşı çıkmaya cesaret edemiyor. Bu komutana nasıl saldırmalıyız?"

Cevap: Böyle bir düşman ordusuna saldırmak için, öncelikle etrafa onunla savaşmayı göze alamadığımızı yayarız. Savaş için beceriksiz olduğumuzu göstermeli ve düşman karşısında mahsustan hakir ve itaatkâr gibi davranmalıyız. Böylece düşmanın burnu havaya kalkacak, savaşma isteği azalacak ve neyi amaçladığımızı tahmin edemeyecektir. Daha sonra ona sürpriz bir biçimde saldırırız. Zayıf taraflarına hücum eder, şaşkınlığından faydalanarak saldırıyı devam ettiririz. Düşman ordusu cesur olmasına rağmen kibirli ve kendini beğenmiştir. Eyleme geçtiğinde ön ve arka müfrezeleri birbiriyle koordineli hareket edemez. Bunun üzerine ordumuz düşmana ortadan saldırır. Aldatma yöntemi budur ve güçlü bir düşmana böyle saldırılır.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. Düşman ordusu bir dağda tahkimat yaptı. Eğer ordumuz düşmanın bulunduğu yerden çok uzakta durursa savaşa giremiyor. Eğer yaklaşırsa savaşta yaslanabileceği, kullanabileceği bir arazisi kalmıyor. Bu şartlar altında düşmana nasıl saldırılmalı?"

Cevap: Doğal engelleri kullanarak kendisini savunan böyle bir orduya saldırmak için ... Doğal bariyerleri savunma için kullanmasının kendisi için tehlikeli olduğunu düşmana göstermeyi denemeliyiz. Düşmanın kurtarmak zorunda kalacağı yere saldırmak ve onun, tahkim edilmiş mevzilerini terk etmesine yol açmak zorundayız. Onun operasyon yapma niyetini iyice anlamalıyız, pusu ve yardım için birlikleri hazırlamalı ve düşman birliklerine yürüyüş esnasında saldırmalıyız. Dağlarda tahkimat yapan bir düşmana saldırma yöntemi budur.

Soru: "İki ordu karşı karşıya geldi. İkisi de birliklerini muharebe düzenine soktu. Düşman kürek biçiminde muharebe düzeni aldı ve ordumuzu yenmek ve yok etmek istiyor. Bu durumda düşmana nasıl saldırmalıyız?"

Cevap: Böyle bir düşmana saldırmak için susuzluğa rağmen su içmemeli, açlığa rağmen yemek yememeliyiz. Savaş gücümüzün üçte ikisiyle düşman mevzilerine tam orta yerinden saldırmalıyız. Düşmanın kanatları bizi çevrelediğinde seçilmiş, savaşçı askerlerimizle hücuma geçmeliyiz. Böylelikle düşman yanlış bir biçimde, ordumuzu kuşattığını düşünecektir. Düşman, sevinçten etekleri zil çalarken, ağır bir yenilgiye uğrayacaktır. Kürek biçiminde muharebe düzeni alan düşmanı yenmenin yöntemi budur.

Savaşta tarafların pozisyonları

Savaşta bir saldıran ve bir de kendini savunan ordu vardır. Saldıran ordunun askeri birliği fazla olmalıdır. Savunmadaki ordunun birliği az olabilir. Eğer saldıran ordu, savunmada kalan ordunun iki katı birliğe sahipse ve savunmadaki ordu saldıran ordunun yarısı kadar birliğe sahipse, savaş yapılabilir.

Önce kendini savunan ordu, birliklerini muharebe düzenine sokar; saldıran ordu ise savaş için daha sonra düzen alacaktır. Kendini savunan ordu, savaşa uygun araziye yerleştiğinde, savaşa hazır demektir. Diğer taraftan saldıran ordu tehlikeli dar geçitlerden geçtikten sonra savaş alanına varabilir. Girdiği düşman ülkesindeki dar geçitleri geçtikten sonra, bazen düşmanla savaşmak için ilerlemek yerine, ölüm tehlikesine rağmen, geri çekilmek zorunda kalacaktır. Neden? Çünkü durum ve arazi saldıran ordu için elverişli değildir. Eğer durum ve arazi düşman ordusu için uygun olsaydı, düşman askerleri ilerlemeye cesaret ederlerdi. Ama aksi koşullar nedeniyle onlar kendiliğinden geri çekilirler. Usta komutanlar diye isimlendirebileceklerimiz, bir durumu olabilecek en iyisine dönüştürebilen ve uygun arazileri kullananlardır.

Eğer bir ordu birkaç yüz bin askerden oluşuyorsa, halkın fazla hububatı varsa bile, onu besleyemez. ... Askeri birlikler hep beslenir, fakat nadiren istihdam edilir. Barış zamanında çok fazla ve savaş zamanında çok azmışlar gibi görünürler.

Ordunun birkaç yüz bin askeri var. Binlercesi savaş alanına dizilir ve binlercesi muharebe düzenine sokulur. ... On

binlerce düşmanın bizim birliklerimize saldırması mümkündür. Bu yüzden becerikli komutanlar düşman birliklerini, tıpkı sığır ya da koyun sürüleri gibi teker teker parçalara ayırmayı bilmelidir. Düşman birliklerini dağıtmak ve elini kolunu bağlamak olanağına sahiplerse, az sayıdaki askerlerine rağmen birlikleri yeterinden fazladır. Düşman birliklerini dağıtmak ve elini kolunu bağlama olanağına sahip değillerse, düşmandan birkaç kat daha fazla olsalar bile, birlikleri yeterli olmaz.

Sadece çok sayıda birliğe sahip olunarak zafer kazanılabilir mi? Eğer bu sorunun yanıtı evet olsaydı, yapılması gereken, savaşa götürülecek birliklerin gücünün hesaplanmasından ibaret olurdu. Sadece zengin olunarak zafer kazanılabilir mi? Eğer bu sorunun yanıtı evet olsaydı, yapılması gereken sadece eldeki hububatın ölçülmesinden ibaret olurdu.

Sadece iyi bir donanıma sahip olunarak zafer kazanılabilir mi? Eğer bu sorunun yanıtı evet olsaydı, zafer kolaylıkla öngörülebilirdi. Bu yüzden zengin bir ülke kayıtsız şartsız güvende değildir ve yoksul bir ülke kayıtsız şartsız tehlikede değildir. Çok sayıda askeri birlikle zafer garantiye alınamaz ve az sayıda birlikle yenilgi kesin değildir. Zafer ya da yenilgi, güvenlik ya da tehlike –bunlar, birliklerin kullanım yöntemine hakim olup olmamayla ilgilidir. Düşman birlikleri sayıca üstün olabilir, ama bölündüklerinde birbirlerini desteklememeleri, kendilerine düzenlenen saldırının amacını bilmemeleri, derin siperler ve yüksek duvarlarla kendilerini savunamamaları, iyi donanımın güçlerini arttırmaması ve cesur askerlerin komutanlarını koruyamaması sağlanabilir. Böylelikle zafer kazanmanın yöntemine hükmedilir.

Bu yüzden askeri birliklerin kullanımını bilen anlayışlı hükümdarlar ve komutanlar, savaşın başında inceden inceye düşünülmüş bir plan ve savaş için gerekli hazırlıkları yaparlar. Böyle yaparlarsa savaş başlamadan önce zafer şansları vardır ve savaşın başlamasından sonra zafere ulaşırlar. Bu yüzden, zaferi, birlikleri sevk ettiklerinde kazanmışlardır ve birliklerini geri çektiklerinde hiçbir kayıpla karşılaşmazlar. Ancak bundan sonra onlar mükemmel komutanlar olurlar.

Düşmanı yorarsan ve onun subaylarıyla askerlerinin savaş isteklerinin azalmasına yol açarsan zaferin kesindir. Bu yüzden düşmanın sol kanadını hareketsiz bırakmalı ve sağ kanadına saldırmalısın. Böylelikle sağ kanadı yener ve sol kanadın yardıma koşmasına engel olursun. Düşman ordusunun hareket edememesini, savaştan kaçınmasını, yakınlarındaki savaş güçlerinin az sayıda olmaları nedeniyle yetememesini ve uzağındaki savaş güçlerinin de bölünmeden dolayı yardıma gelememesini sağlamalısın.

Savaş sanatından anlayanlar

Savaş sanatından anlayanlar, güçlü ve sayıca üstün düşman birliklerini dağıtabilir, onları saldırıya uğradıklarında birbirlerine yardım edemeyecek ve iletişim kuramayacak duruma getirebilirler. Bu yüzden düşman birlikleri, derin hendekler ve yüksek koruma duvarlarıyla kendilerini savunamaz, iyi donanımları etkilerini artıramaz ve cesur askerleri güçlerini gösteremez. Bu yüzden yetenekli komutanlar arazinin durumunu kestirme, doğal engelleri kullanabilme, üç ayrı askeri kuvveti konuşlandırma ve birliklerini istediği gibi ileri ya da geri sürebilme durumundadırlar. Düşman birlikleri sayıca üstün olabilir, ama yetenekli komutanlar, onlarda askeri güçlerinin yetersiz olduğu hissini uyandırabilir. Düşman birlikleri yeterli erzağa sahiptir, ama iyi komutanlar onları açlığa mahkûm edebilir. Düşman birlikleri hareketsiz durabilir, ama iyi komutanlar onları yorar. Düşman birlikleri halk arasında destek bulabilirler, ama iyi komutanlar onların bu desteği kaybetmesini sağlayabilir. Düşmanın savaş kuvvetleri birbirleriyle uyum içerisinde olabilir, ama iyi komutanlar onları anlaşmazlığa düşürebilir.

Ordunun savaş içerisinde dört yolu ve beş hareket biçimi vardır. Dört yol şunlardır: İleriye giden yol, geriye giden yol, sol yol ve sağ yol. Beş hareket biçimiyse şunlardır: ileri, geri, sağa, sola, hareketsizlik. Hareketsizlik de aynı zamanda bir hareket biçimidir. Yetenekli komutanlar dört yola ulaşabilir ve beş hareketi ustaca yapabilir. Saldırdıklarında düşman onları durduramaz; geri çekildiklerinde düşman onların ricat yol-

larını kesemez; sağa ya da sola hareket ettiklerinde karşılarına herhangi bir engel çıkmaz; hareketsiz kalsalar bile düşmana korku salarlar.

Yetenekli komutanlar, düşmanın dört yolunu kapatmalı ve beş hareketini engellemelidir. Düşman saldırdığında onları durdurmalı, geri çekildiğinde ricat yollarını kesmeli, sağa ya da sola gittiğinde hareketsiz bırakmalı, hareketsiz kaldığından saldırıya uğrayabileceğini hesaba katmalıdır.

Yetenekli komutanlar, düşman ordusunun zırhlı elbiseler içinde, acele ederek, geceli gündüzlü uzun bir yürüyüşe çıkmasını, yorgunluğa rağmen dinlenememesini, açlığa ve susuzluğa rağmen yemek yiyip su içememesini sağlarlar. Eğer düşman ordusu bu yöntemle yıpratılırsa, kesinlikle yenilgiye uğrayacaktır. Buna karşılık bizim ordumuz tok, dinlenmiş ve sakin bir biçimde aç, yorgun ve hareketli düşmanı bekler. Böylelikle düşmanla savaşırken cesurca ileriye atılır ve hiçbir durumda geri çekilmez. Keskin bıçaklarla karşılaşsa bile geri dönüp kaçmaz.

Beş tip düşman ordusu ve beş merhamet

Beş tip düşman ordusu vardır: birincisi güçlü ve boyun eğmeyen, ikincisi kibirli ve iddialı, üçüncüsü inatçı ve zorba, dördüncüsü korkak ve işkilli, beşincisi kararsız ve zayıf. Güçlü ve boyun eğmeyen orduya karşı zayıf görünmeli, kibirli ve iddialı orduya karşı hürmetkârmış gibi davranmalı ve onu yok edecek fırsatı beklemeli, inatçı ve zorba orduyu çeşitli taktiklerle tuzağa düşürerek yenmeli, korkak ve şüpheci orduyla karşılaşıldığında cepheden saldırılmalı ve iki kanadına da taciz saldırılarına girişilmelidir. Onun erzak tedarik yollarını kesmek için derin hendekler ve yüksek koruma duvarları inşa edilmelidir. Kararsız ve zayıf ordu önce kuru gürültüyle korkutulmalı ve ona sürpriz bir saldırı düzenlenmelidir. Eğer o da atağa geçerse saldırılmalı, hareketsiz kalırsa kuşatılmalıdır.

Düşman ülkesine giren ordu, genellikle beş tür merhamet gösterir ve beş çeşit de zulüm işler. Beş merhamet nedir? Eğer ordu, ülkeyi işgal ettikten hemen sonra merhametli davranırsa, hak ettiği saygı yara alır. İkinci defa merhamet gösterirse erzak toplayamaz. Üçüncü defa merhamet gösterirse, savaş şansını kaçırır. Dördüncü defa merhametli davranırsa, açlıkla pençeleşir. Beşinci defa merhamet gösterirse, görevlerini yerine getiremez. Beş türlü zulüm ne anlama gelir? Ordu düşman ülkeye girer girmez zulmederse, düşman ülke halkı tarafından işgalci olarak görülür. İkinci defa zulmederse, kötü bir ordu olarak görülür. Üçüncü defa zulmederse, ondan korkulur. Dördüncü defa zulmederse, doğru bilgi alamaz. Beşinci defa zulmederse büyük kayıplar verir. Bu yüzden merhamet ve zulüm değişimli olarak kullanılmalıdır.

Askeri yenilgi

Düşman ülkenin halkının kabul edemeyeceği bir şekilde, ülkenin gelenek ve görenekleri değiştirilmeye kalkışılırsa ve kendi zayıf yanlarıyla düşman ordusunun güçlülüğüne karşı zahmetle karşı konulursa, birliklerin kuvveti boşuna harcanmış olur. Eğer kendi ülkesinde eksik olanı büyük zahmetlerle çoğaltıp, bununla düşman ülkesinde oldukça fazla olana karşı konulmak istenirse, bu durum ordunun yenilgisini ancak hızlandırır.

Şayet savunma tertibi düşmanın saldırı silahlarına karşı dayanamazsa, ordu zor duruma sokulur. Eğer saldırı silahları iyi değilse ve düşmanın sağlam savunma tertibatını yarıp geçemezse, ordunun yenilgi yaşaması kaçınılmazdır.

Eğer komutan yürüyüş güzergâhını, birliklerin ve saldırının konumlandırılmasını bilmezse, ordu zafere ulaşamaz. Komutan, birliklerin muharebe düzenini doğru yapıyor, birliklerin hangi yönde konumlandırılacağını biliyor ve araziden de doğru istifade ediyor, ama buna rağmen ordu sık sık zor duruma düşüyor. Bunun nedeni, komutanın stratejik zafer ile savaş meydanındaki zafer arasındaki ilişkiyi anlamamasıdır.

Bu nedenden ötürü halkın desteğine sahip olmasına rağmen güçlerini birleştirerek savaşmayı bilmeyen bir ordu askeri kazanımlar edinemez. Hatalarını kavramayan bir ordu halkın desteğini alamaz. Ordu birçok taarruza girişir, ama çok az askeri kazanım elde eder. Bunun nedeni savaş için uygun şansı kaçırmasıdır. Halkın isteklerine uygun davranmayan

ordu, güçlü düşmanı yenemez. Ordu, dedikodulara kulak astığı için, tereddüde düşer. Savaştan önce çeşitli hazırlıklar yapması gerektiğini bilmeyen bir ordu zafer kazanıp kazanamayacağını önceden bilemez.

Ordu uygun şartlarla karşılaşmasına rağmen bunları yerinde kullanamıyor. Savaşta uygun bir şans karşısına çıktığında kararsız kalıyor. Emir komuta zincirindeki hataların farkında, ama doğru emirleri yerine getiremiyor. İşte bu çöküşün yoludur. Açgözlüler hakkaniyetli davranırsa, kibirliler alçakgönüllü, korkaklar cesur, zayıf iradeliler iradeli olursa, ilerlemenin yolu açılmış olur.

Eğer birisi çöküş yoluna girerse, yerle gök bir araya gelse onu kurtaramaz. Birisi ilerleme yolundaysa, yerle gök bir araya gelse onu mahvedemez.

Komutanın özellikleri

Komutan adil davranmalıdır, aksi takdirde nesnel ve tarafsız kalamaz. Nesnel ve tarafsız olmadan otorite sağlayamaz. Eğer otorite sahibi değilse askerler hayatlarını gönüllü olarak feda etmezler. Bu yüzden komutanın adaleti ordunun "başı"dır.

Komutan şefkatli olmalıdır; aksi takdirde ordu düşmanı yenemez. Eğer ordu düşmanı yenemezse savaş ganimeti elde edemez. Bu yüzden şefkat, ordunun "karnı"dır.

Komutan ahlaksız olmamalıdır. Ahlakı olmadan doğru emirler veremez, eğer doğru emirler veremezse üç ayrı askeri kuvvet zafere ulaşamaz. Bu yüzden ahlâk, ordunun "eli"dir.

Komutan güvenilir olmalıdır. Güvenilir olmadığı zaman emirleri yerine getirilmez. Eğer emirleri yerine getirilmezse, ordu tek elden yönetilemez. Eğer ordu tek elden yönetilemezse kazanım elde edemez ve namı yürümez. Bu yüzden güven, ordunun "ayağı"dır.

Komutan savaşın nasıl biteceğini önceden görmelidir. Aksi takdirde kararlı biçimde emir veremez ve kararlı biçimde emir veremezse... Bu yüzden kararlılık ordunun "kuyruğu"dur.

Komutanların erdemleri

... Komutan askerlerine sevdiği çocukları gibi davranmalı, etraflarında onlar nazlı çocuklarmış gibi pervane olmalı, onlara âlim öğretmenlermiş gibi hürmet etmeli ve onları insafsızca toprak ve ot gibi istihdam etmelidir.

... Komutanın zekâsı, zayıf bir düşmanı küçümsememesinde, güçlü bir düşmanın tehditleri karşısında korkmamasında ve bütün bunlardan sonra hareketlerine, tıpkı önceden olduğu gibi, tedbirli bir biçimde devam etmesinde gizlidir...

... Komutan, cephede emir verirken, hükümdar tarafından kontrol edilmemelidir. Bu ilkeye komutan çok dikkat etmelidir...

... (Savaşta) hem komutan ve hem de düşman komutanı hayatta kalamaz, yani birinden biri ölmelidir. Birlikler de düşman birlikleriyle bir arada varlıklarını sürdüremezler...

... Komutanın iyilik sahibi olması, yararlı işler yapanları gecikmeksizin ödüllendirmesinden ve hatalı işler yapanları hemen cezalandırmasından anlaşılır. Komutan, ayrıca ödüllendirdikleri ve cezalandırdıklarıyla arasındaki ilişkileri ve onların konumlarını dikkate almaz ve yabancı bir otoritenin bu süreci etkilemesine müsaade etmez. Bunlar, komutanların sahip olmak zorunda oldukları erdemlerdir.

Komutanların kusurları

Komutanların yenilgiye neden olan kusurları şunlardır:

1. Yeteneksizlik ve kibir.
2. Burnu büyüklük ve küstahlık.
3. Şöhret ve sosyal statü peşinde koşmak.
4. Para peşinde koşmak.
5. ....
6. Düşüncesizce davranmak.
7. Hantallık.
8. Cesaretsizlik.
9. Aptalca cesaret.
10. Güvenilmezlik.
11. ....
14. Kararsızlık.
15. Askeri disipline aldırış etmemek.
16. İhmalkârlık.
17. ...
18. Gaddarlık.
19. Kişisel çıkarını düşünmek.
20. Önderlik zaafı yüzünden kendi birliklerindeki karga-

şaya sebebiyet vermek.

Komutan ne kadar çok eksiklik gösterirse, o kadar çok yenilgiye uğrayacaktır.

Komutanların yenilme nedenleri

Komutanların yenilme nedenleri şunlardır:

1. Birliklere iyi kumanda edilmemiştir. Bu yenilgiye neden olabilir.

2. Savaş kaçkınları ve yenilmiş birlikler savaş için bir araya getirir ve öyle olmadığı halde bu orduyu güçlü sayarlar. Bu yenilgiye neden olabilir.

3. Hak ve haksızlık üzerine sonu gelmeyen tartışmalar yapılır ve bir plan hazırlanırken daima bir sonuca varmadan münakaşa edilir. Bu yenilgiye neden olabilir.

4. Emirler yerine getirilmez ve birlikler birlikte hareket edemez. Bu yenilgiye neden olabilir.

5. Alt kademeler, üst kademelere tabi değildir ve askerler görevlerini yerine getirmek istemezler. Bu yenilgiye neden olabilir.

6. Halk ordudan nefret ediyordur. Bu yenilgiye neden olabilir.

7. Ordu yıllardan beri savaş halinde olduğu için askerler yorgun ve moralsizdir. Bu yenilgiye neden olabilir.

8. Askerler memleket özlemi içerisindedir. Bu yenilgiye neden olabilir.

9. Askerler firar ediyordur. Bu yenilgiye neden olabilir.

10. Ordu, birlik içinde değildir. Bu yenilgiye neden olabilir.

11. Ordu, çoğunlukla tedirgindir. Bu yenilgiye neden olabilir.

12. Yürüyüş yolları çamurludur ve askerler yorulmuştur.

Bu yenilgiye neden olabilir.

13. Askerler güçlü tahkimatlar yapmak için aşırı çalışmaktan bitkin düşmüşlerdir. Bu yenilgiye neden olabilir.

14. Ordu uyanıklılığını gevşetmiştir. Bu yenilgiye neden olabilir.

15. Gün sona ermektedir ve daha gidilecek yol uzundur. Bu yenilgiye neden olabilir.

16. ...

17. ...

18. Emirler sürekli değişmektedir ve askerler hem düşüncesiz, hem de sorumsuzdur. Bu yenilgiye neden olabilir.

19. Birliklerin morali bozulmuştur ve askerler subaylara saygı duymuyordur. Bu yenilgiye neden olabilir.

20. Komutanın düşkünlükleri çoktur ve askerler tembeldir. Bu yenilgiye neden olabilir.

21. Komutan kararsızdır ve askerler ne yapacaklarını bilmemektedir. Bu yenilgiye neden olabilir.

22. Komutan, başkalarının, kendisinin yaptığı hatalara dikkat çekmesine katlanamamaktadır. Bu yenilgiye neden olabilir.

23. Komutan beceriksiz kadroları kullanmaktadır. Bu yenilgiye neden olabilir.

24. Ordu, yıllardır yabancı ülkelerde savaştığı için savaş isteği zayıflamıştır. Bu yenilgiye neden olabilir.

25. Savaş belirlenmiş bir tarihte yapılacaktır. Bunun üzerine askerlerin savaş isteği yıpranır. Bu yenilgiye neden olabilir.

26. Komutan, düşmanın savaş iradesinin zayıfladığına gü-

veniyordur. Bu yenilgiye neden olabilir.

27. Komutan, cesareti kırılmış bir düşmanla karşılaşacağını hesaplıyordur ve bu düşüncesi yalnızca dalavere ile hileye dayanıyordur. Bu yenilgiye neden olabilir.

28. ...

29. Komutan, askerlerinin kendisine karşı nefret beslemelerine neden olacak kadar merhametsizce davranıyordur. Bu yenilgiye neden olabilir.

30. Birlikler dar geçitlerden savaş nizamında geçmiyorlardır. Bu yenilgiye neden olabilir.

31. Ön sıraların silahlarıyla arka sıraların silahları birbirlerini tamamlamıyor ve muharebe sırasında birbirlerinin etkisini yaymıyordur. Bu yenilgiye neden olabilir.

32. Savaşı yönetirken ön tarafla ilgilenilip arka taraf açılır; arka tarafla ilgilenilip ön taraf açılır; sol kanatla ilgilenilip sağ kanat açılır; sağ kanatla ilgilenilip sol kanat açılır. Savaşırken bir sürü kararsızlık yaşanır. Bu yenilgiye neden olabilir.

Erkek ve dişi şehirler

Şehir, bir bataklık bölgesindedir. Gerçi yüksek dağlar ve derin boğazlarla korunmamaktadır, ama dalga gibi uzayan bir tepeler zinciri tarafından sarılmıştır. Bu "erkek" bir şehirdir ve ona el sürülemez. Düşman birlikleri, akan bir suyu içiyorlarsa ve yeterli suyu temin etmişlerse onlara saldırmak mümkün değildir. Önünde derin boğazlar ve arka tarafında yüksek dağlar olan şehir "erkek" şehirdir ve ona saldırılamaz. Eğer şehir bir bayırda kuruluysa ve etrafındaki arazi alçakta bulunuyorsa, "erkek" bir şehirdir ve ona saldırılamaz. Eğer şehrin içerisinde bir sıra halinde tepeler varsa, o "erkek" bir şehirdir ve ona saldırılamaz.

Düşmanın yürüyüş karargâhı, büyük nehirler tarafından korunmuyorsa ve cesareti kırılmışsa, ona saldırılabilir. Şehrin arkasında boğazlar varsa ve ne sağında ne de solunda yüksek dağlar yoksa, saldırılabilir bir şehirdir; kaleye taarruz edilebilir. Çorak topraklarda bulunan bir şehre saldırılabilir. Biriktirilmiş, durgun su içen ve yeterli su temin etmemiş düşman birliklerine saldırılabilir. Eğer bir şehir geniş bir bataklık bölgesinde bulunuyorsa ve ne derin boğazlar ne de dağ silsileleri tarafından korunuyorsa, "dişi" bir şehirdir ve ona saldırılabilir. Eğer bir şehir dağların ortasındaysa ve ne derin geçitlere ne de dağ silsilelerine sahip değilse, "dişi" bir şehirdir ve ona saldırılabilir. Eğer bir şehrin önünde yüksek dağlar ve ardında derin boğazlar varsa, yani önü yüksek arkası basıksa, "dişi" bir şehirdir ve ona saldırılabilir.

Beş ilke ve alınması gereken dokuz şey

... Kurtarma birlikleri tekrar ağır bir yenilgiye uğradılar. Bu yüzden askeri birliklerin istihdam esasları şunlardır: Kurtarma birlikleri, elli li'den uzağa gönderilemez; yüz ya da birkaç yüz li'ye göndermek söz konusu bile edilemez. Elli li, kurtarma birliklerinin gönderileceği en uzak sınırdır. Savaş sanatında şu, bir ilkedir: Erzak bakımında zengin bir düşmanla savaşıldığında uzun süren bir savaşa girilemez. Askeri birlikleri çok olan bir düşmanla savaşıldığında, ona karşı cepheden bir saldırı başlatılamaz... Düşman daha eğitimliyse onun üstün avantajlı taraflarıyla boy ölçüşülmez. Yukarıdaki birliklerin istihdamına yönelik beş ilke iyi bilindiğinde, ordu istenildiği gibi yönetilebilir. Bu yüzden savaşta, düşmanın elinden dokuz şeyi almak gerekir:

1. Hububat.
2. Su kaynakları.
3. Geçiş noktaları.
4. Önemli ulaşım güzergâhları.
5. Stratejik açıdan önemli ve zor geçilen yerler.
6. Düzlük.
7. ...
8. ...
9. Düşmanın askeri açıdan önemli yerleri. Yukarıda sayılan dokuz şeyin ele geçirilmesi, zaferin kazanılmasında önemli bir araçtır.

Birleştirme ve dağıtma

....Savaş kuvvetlerinin birleşmesi dağıtılmasından daha iyidir. Güç, güçsüzlükten daha iyidir. Sürpriz saldırı, beklenen saldırıdan daha iyidir. Hızlı davranmak yavaş davranmaktan, çok sayıda askeri birlik az sayıda askeri birlikten, dinginlik yorgunluktan iyidir. Savaş kuvvetleri, gerekliyse bir araya gelerek hareket etmeli ya da bölümlere ayrılmalıdır. Eğer icap ediyorsa güçlü ya da zayıf olmalıdır. Duruma göre ya beklenmeyen sürpriz bir saldırı ya da düzenli bir saldırı başlatılmalı ve çabuk, ya da yavaş davranılmalıdır. Vaziyetin gereklerine uygun olarak birlikler çok ya da az olmalıdır ve dinlenmeli ya da meşakkat çekmelidir. Savaş kuvvetlerinin bir araya toplanması ve dağıtılması iç içe geçebilir; güç ve zayıflık değişerek kullanılabilir; sürpriz saldırı ve düzenli saldırı birbirine dönüşebilir; hızlı ve yavaş davranma iç içe geçebilir; çok ve az değişebilir; dinginlik ve yorgunluk birbirine dönüşebilir. Birleşmeye karşı birleşmeyle, düşman birliklerinin dağınık savaşmasına karşı birlikleri dağıtmayla, güce karşı güçle, zayıflığa karşı zayıflıkla, hıza karşı hızla, yavaşlığa karşı yavaşlıkla, çok sayıda birliğe karşı çok sayıda birlikle, az sayıda birliğe karşı az sayıda birlikle, dinginliğe karşı dinginlikle ve yorgunluğa karşı yorgunlukla savaşılmamalıdır. Savaş kuvvetlerinin birleştirilmesi ve dağıtılması görecelidir; güç ve zayıflık görecelidir, sürpriz saldırı düzenli saldırıyla bağlantılıdır; hızlılık ve yavaşlık bağlantılıdır; çok ve az bağlantılıdır, dinginlik ve yorgunluk bağlantılıdır. Bundan dolayı karşı tarafın bir araya toplanmış birlikleri dağıtılabilir, savaş güçleri zayıflatılabilir, sürpriz saldırıları düzenli bir saldırıya dönüştürülebilir, hızlı eylemleri yavaşlatılabilir ve dinginlikleri yorgunluğa dönüştürülebilir.

Alışılmamış olan ve sıradan olan

Gökkubbe altındaki her şeyin ifrata vardırıldığı zaman karşıtına dönüşmesi bir tabiat kanunudur. Yükseliş ve çöküş arasındaki değişim, dört mevsimin düzenli değişimi kadar normal bir olgudur. Bir şey –aynı beş elementin (metal, tahta, su, ateş ve toprak) birbirinin üstesinden gelmesi gibi– diğer bir şeyi aşar ve kendisi de başka şeyler tarafından aşılır. Hem yaşam vardır, hem de ölüm –bu her şey için geçerlidir. Hem yetenek vardır, hem de yeteneksizlik –bu da her varlık için söz konusudur. Hem avantaj vardır, hem de dezavantaj vardır– bu her durum için geçerlidir.

Maddi olan hiçbir şey fark edilmez değildir ve fark edilen hiçbir şey aşılmaz değildir. Bundan dolayı bilge kişiler, başka şeylerin üstesinden gelmek için her şeyin gücünden faydalanırlar ve şeylerin aşılmasının yöntemleri bitmez tükenmezdir. Savaşta maddi şeyler birbirini aşar. Her maddi şey aşılır, ama bunun hangi yöntemle aşılabileceği her zaman bilinmez. Bütün şeylerin karşılıklı aşılması, yer ve göğün mevcudiyeti gibi sonsuzdur.

Chu ve Yue imparatorluklarının bambu tabletleri, maddi şeylerin karşılıklı olarak aşılmasının örneklerini yazmak için yetersizdir. Maddi bir şey, sahip olduğu kudretle başka bir şeyi aşar. Bir şeyin gücüyle bütün diğer şeyleri aşmak olanaksızdır. Bu yüzden bir şeyin başka bir şey tarafından aşılmasının temel ilkeleri aynıdır, ama farklı olan, hangi şey ile başka bir şeyin aşılabileceğinin temel ilkeleridir.

Bundan dolayı savaş sanatından anlayanlar, düşmanın gücünü gördüklerinde onun zayıf yanlarını fark ederler, düşmanın zayıf yanlarını gördüklerinde ise güçlü yanlarını da görürler. Güneşi ve ayı

nasıl açık seçik görüyorlarsa, zaferi de o denli açık seçiklikle kestirebilirler. Ateşi suyla söndürür gibi düşmanı o denli kesin bir şekilde yenilgiye uğratabilirler. Geleneksel yöntemlerle sürdürülen bir savaşa, geleneksel savaş yöntemleriyle karşı koymak alışılmış, sıradan bir şeydir. Alışılmamış olan, geleneksel savaş yöntemlerine karşı değişken bir taktikle karşı koymaktır. Alışılmamış olanın ve sıradan olanın sonsuz bir biçimde mübadele içinde olmasının püf noktası birliklerin taksiminde yatar. Birliklerin alışılmamış ve sıradan görevlerini, birliklerin gerekli olan gücüne göre sınırlamak lazını gelir ve beş elemenin karşılıklı aşılması yöntemiyle düşmana karşı harekete geçmek gerekir. Birliklerin taksim edilmesi karara bağlanmışsa ortaya bir savaş düzeni çıkar, savaş düzeni tayin edilmişse bu fark edilebilir; şayet savaş düzeni fark edilmişse, diğer ordu tarafından dağıtılabilir. Bundan dolayı her muhaberede aynı savaş düzeni uygulanırsa, zafere ulaşmak mümkün değildir. Kestirilemeyen bir hile ile zafere ulaşmak, ancak değişik taktiklerin tatbik edilmesiyle olanaklı hale gelir. Bu sebepten ötürü düşmanı sürpriz operasyonlarla gafil avlarken, onda sakin ve hareketsiz olduğumuz kanısını uyandırmalıyız; düşmanı gayretle tesirsiz hale getirdiğimiz sırada, o bizim dingin olduğumuz sanısına kapılmalıdır. Düşmanı açlığa mahkûm olmaya zorladığımızda, o bizim tok olduğumuza; düzensizlikle düşmanın üstesinden geldiğimiz sırada ise, o bizim düzenlilikle malul olduğumuza inanmalıdır. Düşmanı az sayıda birlikle yenilgiye uğratırken, o bizim sayıca üstün olduğumuzu sanmalıdır. Düşmanın fark ettiği harekât alışılmış, fark edemediği ise alışılmamış bir harekâttır. Düşmana sürpriz bir taktikle saldırıldığı zaman zafere ulaşılabilir. Çok sayıda sürpriz taktiğe hakim olunduğunda ise, daha büyük zaferleri elde etmek olanaklıdır.

Şayet bir eklem ağrıyorsa, bu nedenden dolayı diğer eklemler de kolayca hareket edemez. Bunun nedeni, hepsinin aynı gövdeye ait olmasında yatar. Eğer öncü müfrezeler bir yenilgiye uğrarlarsa, bunun acısını artçı müfrezeler de çekerler, çünkü hepsi aynı savaş düzeni içinde bulunurlar. Bu yüzden büyük bir savaş düzeni bölünmemeli, küçük bir savaş düzeni de parçalanmamalıdır. Artçı müfrezeler, öncü müfrezelerin önüne geçmemeli; öncü müfrezeler ise artçıların peşinde olmamalıdır. İlerlerken ileri doğru bir yol belirlenmeli, geri çekilirken ise bir ricat yolu olmalıdır.

Ödül ve ceza uygulanmadığı takdirde bile askerler emirlere riayet ediyorlarsa, bu, emirlerin askerin gücüne uymasından ötürüdür. Çok sayıda ödül verildiğinde ve ağır cezalar uygulandığında bile askerler emirlere uymuyorsa, bu, emirlerin askerin gücünü aştığını gösterir. Askerler, oldukça elverişsiz koşullarda hayatlarını tehlikeye atarak ilerliyorlarsa, Meng Ben gibi cesur bir askerin bile bu emri yerine getirme kudreti olmaz. Buna rağmen askerler, bu emri yerine getirmeye mecbur edilir. Bu, nehri ters istikamete akıtmaya çalışmaya benzer. Bu yüzden savaştan var olan koşullardan en iyi neticeyi çıkarmak için çaba gösterilmelidir: Bir zafer elde eden birlikleri güçlendirmek, yenilgiye uğramış birliklerin yerine başka birlikler ikame etmek, bitap düşmüş birlikleri dinlendirmek, açlık çeken birlikleri ise doyurmak gerekir. Ancak böyle yapılırsa, askerler düşmanla savaşırken hayatlarını tehlikeye atarlar ve keskin bıçaklarla karşı karşıya kalsalar bile bir adım geri atmazlar. Ancak o zaman taşları sürükleyen ve gemileri parçalayan, ters istikamete akan su gibidirler. Eğer birliklerin istihdamı sırasında askerlerin istek ve dilekleri göz önüne alınırsa. askeri emirler akan su gibi sorunsuz yerine getirilirler.

KAYIP SAVAŞ SANATI

Sun Bin ismi, yaklaşık bin yıl boyunca bir efsane olarak kabul edildi. Hakkında bilinenler söylentilerden ibaretti. Mao Zedung bile yazılarında ona gönderme yaptı. "Savaşan Devletler" döneminin (M.Ö. 475-221) ortalarında yaşayan bu ünlü stratejistin *Savaş Sanatı* isminde olağanüstü bir kitap yazdığı biliniyordu. Ancak bin yıldan fazla bir süre önce kitabın kaybolması, hem Çin'de hem de diğer ülkelerde büyük tartışmalara neden olmuştu. Kimileri Sun Tzu ile Sun Bin'in aynı kişi olduğunu öne sürerken, kimileri de bu eserin aslında hiç var olmadığını öne sürüyordu. Tartışmalar, 1972 yılının Nisan ayında son buldu. Bu tarihte Shandong bölgesindeki Yingue Dağı'nda bulunan Batı Han Hanedanlığı'na ait mezarlarda çeşitli bambu tabletler keşfedilmişti. Yapılan incelemeler sonucunda tabletlerin arasında Sun Bin'in *Savaş Sanatı*'nın da bulunduğu anlaşıldı. Böylece Sun Bin'in gerçekten yaşadığı ve kendisinden sonraki nesiller için bir kitap kaleme aldığı kanıtlanmış oluyordu. Bin yıllık bilmece çözülmüş, bir efsane yeniden ortaya çıkmıştı. Uzmanlar, Sun Bin'in Sun Tzu'nun soyundan geldiğini ifade ediyorlar. Sun Bin'in devraldığı strateji ve savaş sanatı mirasını daha da geliştirdiği biliniyor. Gerçekten de her iki strateji dehasının yazdıkları arasında benzerlikler olduğu kadar, farklar da bulunmaktadır. Belki de bu yüzden Sun Bin'i okumadan Sun Tzu'yu incelemenin bir eksiklik olduğuna inanılıyor. Söz konusu eksikliği gidermek için strateji alanındaki bu kadim Doğu klasiğini Türkiyeli okurların ilgisine sunuyoruz.

KIRMIZIKEDİ